

LIETUVA SAVAITINIS LAIKRAŠTIS
Išleistas kas penktą dieną, Chicago, Ill.
Prenumerata metams: \$2.00
Savienytose Valstijose: \$2.00
Kanadoje ir Meksikoje: 2.50
Kitose vietose: 3.00
Prenumerata mokama iš viršaus. Prenumeratos metai skaitomi nuo dienos užsakymo, ne nuo Naujųjų Metų.
A. OLSZEWSKI
3252 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

LIETUVA

THE LITHUANIAN WEEKLY "LIETUVA"
Published every Friday at Chicago, Ill.
Yearly Subscription rates: \$2.00
In the United States: \$2.00
Canada and Mexico: 2.50
To Foreign Countries: 3.00
Advertising rates on application. Address all communications to publisher:
A. OLSZEWSKI
3252 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Nr. 46 CHICAGO, ILL., PENKTADIENIS, 12d. LAPKRIČIO, (November), 1909 m. Metas XVIII
Entered as Second-Class Matter July 13th, 1893, at the Post Office at Chicago, Illinois, under Act of March 3rd, 1879.

POLITIŠKOS ŽINIOS.

MASKOLIJA.

Maskolijos randas iš senesnių laikų galėjo patęmėti, kad kiekvienas jo bandymas maskolinti ne maskolij apgyventus Maskolijos kraštus ne apsieina be išlaidų, o rusinamus kraštus visi biurokratų bandymai nupuldo; bet caras ir jo tarnai to ne paiso, kaip girtas tvoros, taip jie laikosi savo neprotingų metodų. Savo mėginimai caro randas nupuldė Lietuvą, Lenkiją, Mazusiją, Kaukazą ir Turkiją. Pirma ir Lietuvoje ir Lenkijoje ir Kaukazo kraštuose žmonės buvo laimingi, turtingi, pradedus rusinimą, kraštai tie nupulė, nupulė ir žmonij apsvietimas, nes jo besiplatinimą caro valdžia įsireižus stabdė, žmonis pančioja į urėdinkpalai kis taip, kad jie visi nežinojo, kas jiems leista, o kas uždrausta. Ką teises leido, tą draudė caro urėdinkpalai. Tokiose sąlygose ne galima krašto nei kultūriškai, nei ekonomiškai pakelti, nes ką supančioji valdžios žmonės gali nuveikti? Kad kraštui galima būtų padėti, reikia kad jo gyventojai būtų laisvi, kad, nieko nestabdomi, galėtų daryti tą, kas kaštui yra naudingi ir reikalingi. Maskolijoj gi tos laisvės neturi nei tikri maskoliai, apie svetimos kilmės žmonis nėra jau ne ką kalbėti. Todėl caro valdoma milžiniška viešpatystė puola vis žemyn kultūriškai ir ekonomiškai, nors gamta jai davė viską, kas tik žmogui reikalinga yra, nedavė tik proto valdžiai, kurios tarnai, vietoj padėti žmonėms pasikelti, išnaudoji gamtos duotus turtus, vien gyventojus išnaudoji, išsiurbti, pančioti temoj.

Kad Maskolijos žmonių skurdas valdžios pačina, galima buvo pirmą patęmėti pažvelgti į Lietuvą, Lenkiją, Mazusiją ir Kaukazą. Kraštai tie seniau būtu turtingesni negu dabar. Dabar žmonės, negalėdami kęsti prispaudimo, negalėdami tėvynę išsimaišyti, kas metas šimtais tūkstančių žmonių išsiurbti ir užsienius laimės ir mės įieškoti. Valdžia to nenori vis suprasti, kad jos vien kalbėjusi tokia daugybė žmonių turi tur duonos įieškoti, nes namie nors kraštas turtingas, jos rasti lai dėl beprotybės valdžios. Dar aiškesnį paveikslą parodyti, kad valdžia vien kalba Maskolijos atsilikimui ir nuopoliniui, odo mums Finlandiją. Finlandijos kraštas neturtingas, gamta jai ten turtų sukrėvė, žemė ne vaisinga kaip kituose Maskolijos kraštuose; oras šaltas, šiaurės apšviestoje vos ne vos mienunksta. O vienok žmonių vietimas stovi čia lygiai augstai apšviestoje Vakarinės Europos kraštuose; žmonės iki šiol vo laimingesni negu tikri maskoliai. O Finlandiją priguli Maskolijai. Tai nuo ko pačina tie beklabai laimę atgabenanti Finlandijos gyventojams, o jos negalinti reikšti Maskolijos gyventojams? Taslaptis yra tik tame, kad Finlandija savo viduriuose rėdėsi savišvies, ir jos reikalus negalėjo kęsti mokanti vien žmonių laimę inkinti maskoliskieji biurokratai. Jei maskoliskieji ministrai ne galėjo savo viską naikinančių naujų kišti į vidurinius Finlandijos kraštus, apie tuos reikalus rūpintis pats finlandiečiai. Nors ir Finlandijoje traukėsi gana smarki kova tarp tautų — tarp švedų ir finų, bet ta tautų kova ne sulaukė arasto kilimo; kova veik pasibaigė, finai paėmė viršų ant švedų atėjimų. Tvarka ten buvo kuopierausia. Ir tautų kovą maskoliskieji biurokratai neturėjo progos kišti savo nagų, todėl ji greitai ir pasibaigė.

Bet laimę kunigaikštystės turinčios vos 3 milijonus gyventojų jau seniai patėmėjo caro biurokratai. Randui tarnaujančiose laikraščiuose tuojais užstojo ant sosto Aleksandrii III praejo slundymai ant Finlandijos, reikalavimai susiaurinti jos

autonomiją. Nerangus vienok Aleksandras III, nors bandė klausyti laikraščių meldimo, žinoma su jo žinia ir priarimu pakelti, bet svarbių padavimų neisėjo. Skirdavo jis vien nepilnankius autonomijai jeneral-gubernatorius, bet kol valdžia ir išleidinėjimas teisių buvo rankose Finlandijos įstaičių ir fanatiskieji jeneral-gubernatoriai ne daug blogo Finlandijai galėjo padaryti.

Tik savo visiškų biurokratams pasidavimu tiek nelaimių užtraukė ant Maskolijos Mikalojus II, biurokratų padrasintas, išdryso žengti toliau. Gal jis už nuzudyti Port Arthur ir Mandžurijos, panaikindamas Finlandijos autonomiją, mano biurokratų išnaudojimo atiduoti Finlandiją, kad jie čia turėtų ką naikinti, ką siurbti ir išnaudoti. Mat besinaudodami iš laisvės, finlandiečiai spėjo ne tik apsisviesti, bet ir praturtėti.

Caras Mikalojus pradeda sprauti į Finlandijos autonomijas, įstaigas savo įnagius; skiria urėdinkpalus naikinti savitovystę; bruka urėdams ir mokykloms maskoliską kalbą. Taigi daro ta patį, ką prieš jį kiti carai darė iš gero noro Maskolijai pasidavusioj Kaukazo Gruzijoje, Lenkijoje, kol jų visai ne atidavė biurokratų išnaudojimui.

Caras Mikalojus, pradėjęs naikinti Finlandijos savitovystę, nepasistoj, kol šita kunigaikštystė ne bus taip nupuldyta, kaip tapo ne nupuldyta Lenkija, Lietuva arba Kazalys. Mat caro valdžia tverti žmonių laimę ne moka, moka vien ją naikinti.

Klausytais tik, ką jo valdžia naikins sunaikinus Finlandiją? Reikia gal biurokratams atiduoti tikrą Maskoliją ir iš tikrų maskolij padaryti sosto prieštus? Bet tasyk jau, turbūt, sosto neįstengti palai kyti ne tik biurokratui, bet ir kariūmenė, jeigu visoj Maskolijoje būtų vien jo prieštai. Mat senovės patarlė sako, ilgai kitus išnaudoti negalima, įtempta per daug stygta traukia. Biurokratų valdymo būdas Maskolijoje turės sukelti visų Maskolijas gyventojų pasipriešinimą išnaudojimui.

ISPANIJA.

Naujai iš liberalų surinktai ministrijai Ispanijoje, besielgiant žmoniškiau su gyventojais, geriaus sekasi nežugandinimą nutildyti net Zelaya suvaldyti revoliuciją, bet iki šiol ji dar į tą naminį karą ne įsikio.

Kad Prancūzijos randas nenusi lenks, to galima tikėti nes daugumas parlamento narių ir dabartinė Prancūzijos ministrija nepriguli prieš dvasiškosios užtarę. Bet besipykimas dvasiškosios su randu buvo jau sumažėjęs; dabar jį atnauji mo vėl vyskupų atsiliepimai. Kad ir Prancūzijos gyventojų dauguma nepriguli prie kunigijos užtarę, tas buvo matyt uždarant vienuolynus. Niekur nebuvo tokio pasipriešinimo gyventojų, jų užtari mo už vienuolius, kad jų užtarę išvaikymui nebutų pakakę žandarų ir policijos. Kad dabar kunigij užtarę būtų daugiau tarp gyventojų, reikia abejoti. Taigi savo atsiliepimu Prancūzijos vyskupai nei dvasiškai, nei bažnyčiai ne gali didelės naudos atgauti, atnaujis vien kovą, kuri buvo jau nutilusi.

VIDURINĖ IR PIETINĖ AMERIKA.

Jau prasidėjo didesni mušiai rando kariūmenės Nicaragūjoje su revoliucionieriais. Iš syk rando kariūmenėi neluose mušiuose pasisekė sumušti revoliucionierius, išvaikyti mažesnius jų pulkelius. Bent taip garsio Nicaragūjos randas. Bet 8 d. lapkričio atėjo žinia apie didelę nepasisekimą rando. Netoli Guatun revoliucionieriai, vedami jenerolo Ferno Diaz, užpuolė 600 prezidento kareivių ir juos sumušė, paguldė 100, o pats nuzudė tik penkis kariautojus. Visa rando kariūmenė dėl to nepasisekimo turėjo trauktis atgal. Randas mano, kad iš Bluefield apskrčio revoliucionieriai bandys suverti naują respubliką. Bet dabartinė visa turi vos apie pusę milijono gyventojų, tai atsiskyrus jos dalis būtų taip maža, kad ji ilgai savo savitovystės užlaikyti negalėtų.

Gyvenanti Panamoj Nicaragūjos ukėšai atsiskaukė į Jungtinių Valstijų prezidentą Taftą prašydami pagalbos prieš prezidentą Zelayą. Jeigu gi Taft pegerbą nenorėtų, tai kad įsirengti istėmę į revoliucijos reikalus. Prašymas tas išsiustas vardu išvyti iš tėvynės ir sėdinti kalėjimuose Nicaragūjos.

Greitą sanvaitę atėję iš vidurinės Amerikos telegramai pranešė, buk kaimyniška respublika Honduras, pasirengusi padėti prezidentui Zelaya suvaldyti revoliuciją, bet iki šiol ji dar į tą naminį karą ne įsikio.

Respublikos Peru sostą pily miestė Lima, buiti kovos teatre buvo smarkios minij mustynės su policija. Mat čia turėjo būti intymūs tarp buliaus ir liuto, bet žverys nenorėjo kovoti. Tas ir sukėlė riuses. Policija riaušes keliančius bandė išviti, bet tie pasipriešino. Policistai pradėjo šaudyti į žmonis ir daug jų užmušė, o dar daugiau sužeidė.

IS LIETUVOS.

IS VILNIAUS.

Vilniaus Ukio Draugija jau rengiasi prie atidengimo kitais metais Vilniuje ukio parodos. Parodoje bus 13 skyrių. Įstatai ir programa bus atspausdinti ir lietuvių kalba.

Vilniaus Butų Statymo Draugija šiomis dienomis išlipino mieste plakatus rusų, lenkų ir žydų kalbomis. Įdomu, dėlko toji draugija ignoruoja lietuvių kalbą, tuom labiau, kad lietuvis (adv. J. Vileišis) yra net valdyboj.

Lietuvių kalbos Vilniaus katalikų dvasiškių seminarijoje mokysis metais kun. Kl. Maluševičius.

Vilniaus ukio draugija nutarė įsteigti pavyzdinį ukį. Pirmiau buvo manoma steigti vieną pavyzdinį ukį Kauno ir Vilniaus gubernijai kartu, bet, kad Kauno ir Vilniaus gubernijų ne vienodas yra oras ir žemė, abi gubernijos steigiamą pavyzdinį ukį stotį kiekviena sau. Tokiam ukui įsteigti dvarininkas Vankovičius duoda 20 dešimtinų žemės "Petėsos" dvare, Vilniaus apskrityje. Spalių mėn. 7 d. tam tikra draugijos komisija važiuos apžiūrėti pavyzdinį ukį.

Kauno gubernijoje toksai pavyzdinis ukis, kaip sakant agronomijos stotis, įsteigta Baisiogalėje.

Spalių mėn. 2 d. buvo apskrities teismo posėdis, per kurį svarstė, paluosuoti, ar ne 16 kriminalinių kalinių iš Antakalnio kalėjimo Teismas, perkrates komisijos nuomonę, nutarė paluosuoti. Paluosuoti jie yra pavadami tam tikrai kalėjimo globai prižiūrėti, kaip jie elgis, budami luosi.

Peterburgo proto ligų gydytojais psichiatrai žadą apžiūrėti dar nuluose mirtin Bezdany byloje Svirskį, ar jis esąs sveiko proto.

Burcevas nenuilsdamas įsiekio ir atranda vis naujus ir naujus provokatorius ir provokatorius; be avizų 70—80; Sialiuų apskr. žiem. rug. 30—80, žiem. kvieč. 20—50, miežių 30—70 pud., avizų 50—80; Ukmergės apskrityje: žiem. rug. 40—90 p., ž. kvieč. 34—80, miežių 45—85, žiem. rug. 30—80, žiem. kvieč. 20—50, miež. 28—80, aviz. 20—75; Raseinių apskr. — žiem. rug. 30—120, žieminių kv. 50—100, miež. 45—80, av. 20—75; Telsių apskr. — žiem. rug. 30—70, žiem. kv. 20—60, miež. 35—65, aviz. — 88; Kauno apskr. — žiem. rug. 50—70, žiem. kv. — 20—55, miež. 60—120, aviz. 55—100.

IS SKIRSNEMUNES.

Kauno gub. Raseinių pav. Rugpjūčio 16 dieną teko man buti pas draugą, Skirsnemunes vargonininką S. Jisai turėjo gerai pralavinčią chorą. Užklauso, kodėl choras nebegieda, gavau atsauktę, o jos įrengėsi istėmę į Rusijos gilumą. Kaplinskis, palikęs Maskvon, suspažino su garsiuoju Zubatovu; sis ir patraukęs jį prie provokatorystės. Kaplinskis greitai paleido. Sugrįžęs, jis vėl įstojo į slapstias organizacijas, tik jau ne kaip išikimas narys, bet kaip išdavikas-provokatorius, ir per to metų vedė tą niekšišką amatą, draugams nieko nežinant, nemanant. Dang žymiesnių slaptybių veikėjų, jam pranešus, pakliuvo į policijos nagus. 1906 metais spąstųvių darbininkai įsteigė savo amato sąjungą ir Kaplinskį išrinko į pirmi ninkus.

Prieš porą sanvaitių Burceviui pradėjus skelbti, kas jis toks yra, Kaplinskis prauvo, kaip į vandenį.

"Saltinis" redaktorius, kun. J. Vailokaitis paduotas esąs teisman už atspaudinimą 31 "Saltinio" numeryje buvusio I dmos atstovo Girmiaus straipsnio, priminto: "Tamsybių darbai". Tame straipsnyje Girmius rašė, kaip neteislingai imami es moksliniai nuo Garliavos vartotojų draugijos "Vityrus".

IS KRONIO.

Naktį, spalių 1 d. kilo gaisras prie pat katalikų bažnyčios. Užsidegė stačiatikių Nazarovo ir katalikų Puro triobos. Nebuvo kam gelbėti, tad sudegė ir trečio žmogaus kampininko. Visų trijų visa kas sudegė. Supykę rusai sako, katalikai iš keršto uždegė vieną senelę į kalėjimą pasodino. Bet niekas nieko nežino. Stačiatikai Nazarovai tasyk buvo girti, sunis ir tėvas. Tad greičiau patys galėjo užkirsti berukydami.... Musų miestelėnams reikėtų gėsinamoji mašina įstaisyti.

Dievo Maitinimas ("V-tis").

IS KAUNO.

Rugšėjo 30 d. praėjusį sekmadienį katedros bažnyčioje buvo apskelbta lenkiškai ir lietuviškai, kad kitą sekmadienį (spalių 4 d.) bažnyčioje bus renkamos aukos katalikų labdarų draugijos naudai.

IS KAUNO.

Rugšėjo 28 dieną Fiserio urėdas

Minėtoji draugija uoliau darbuojasi, kad įkvėpus lietuvių vaikams lenkiškąją dvasią.

Kaune lapkričio 13 d. teis Didiųjų ir Laskauskių už užmušimą Kovarsko urėdninko Motulevskio. ("Lietuvos Žinios").

Dubinguose Raudondvario Tiesėvičius paduoda žemės sklypus viensėdžiams po 160, 120, 100 ir 60 dešimtinų. Žemė gera, pigi, aprubiuose.

Nuo choleros pradžios iki šiol Kaune susirgusių buvo 17; iš jų 9 išgyjo, 4 mirė ir 4 tebeserga. Spalių 2. dieną naktį susirgo cholera prieš 10 dienų atvažiavęs į Kauną iš Braslavo, Ezerėnų pav. M. Fiseris. Ligonį tuojau nugabeno į tam tikrą ligonbučio skyrių.

Javų derlius Kauno gubernijoje šimet buvo kiek geresnis negu vidutinis. Kaikuriuose vietose javams bent kiek pakenkė ledai.

Paėmus apskritis, skaitant pušais nuo dešimtinės, javai užderėjo rūpėti: Ezerėnų apskrityje: žieminių žiųjų 40—80 pudų, žiem. kviečių 20—60 pudų, miežių — 30—70 pud., avizų — 50—80; Ukmergės apskrityje: žiem. rug. 40—90 p., ž. kvieč. 34—80, miežių 45—85, žiem. rug. 30—80, žiem. kvieč. 20—50, miež. 28—80, aviz. 20—75; Raseinių apskr. — žiem. rug. 30—120, žieminių kv. 50—100, miež. 45—80, av. 20—75; Telsių apskr. — žiem. rug. 30—70, žiem. kv. 20—60, miež. 35—65, aviz. — 88; Kauno apskr. — žiem. rug. 50—70, žiem. kv. — 20—55, miež. 60—120, aviz. 55—100.

IS SKIRSNEMUNES.

Kauno gub. Raseinių pav. Rugpjūčio 16 dieną teko man buti pas draugą, Skirsnemunes vargonininką S. Jisai turėjo gerai pralavinčią chorą. Užklauso, kodėl choras nebegieda, gavau atsauktę, o jos įrengėsi istėmę į Rusijos gilumą. Kaplinskis, palikęs Maskvon, suspažino su garsiuoju Zubatovu; sis ir patraukęs jį prie provokatorystės. Kaplinskis greitai paleido. Sugrįžęs, jis vėl įstojo į slapstias organizacijas, tik jau ne kaip išikimas narys, bet kaip išdavikas-provokatorius, ir per to metų vedė tą niekšišką amatą, draugams nieko nežinant, nemanant. Dang žymiesnių slaptybių veikėjų, jam pranešus, pakliuvo į policijos nagus. 1906 metais spąstųvių darbininkai įsteigė savo amato sąjungą ir Kaplinskį išrinko į pirmi ninkus.

Prieš porą sanvaitių Burceviui pradėjus skelbti, kas jis toks yra, Kaplinskis prauvo, kaip į vandenį.

IS PAPILIO.

Kauno gub., Ezerėnų pav. Rugšėjo 21 d. Papilyje klebono klijone "Saulės" skryliaus mokyklos naudai buvo lietuvių vakarais. Lošė "Dėdė atvažiovo" ir "Tarnais įpamių". Lošimas prasidėjo septyntą, pasibaigė dešimtą val. Pirmą visi išsikirstė. Visos vietos buvo užimtos. Vakaras matomai visiems patiko. G. J. ("Saltinis").

IS PASVINTINIO.

Kauno gub., Sialiuų pav. Rugšėjo 30 dieną Žvirblėnų dvare (prie Pasvintinio) buvo lietuvių vakaras. Pelnas ubaginei ir Kauno miesto vaikų prieglaudai. Vaidinta "Amerika pirtyje". Labai puikiai suloštą. Žmonių buvo apie tris šimtus suvirsum. Viskas ramiai atsituvo. Jonas Liakas. ("Saltinis").

IS SIALIŲ.

Antrosios dmos atstovas A. Povylius padavė teisman Peterburgo Telegrafo Agenturą už išleidimą telegramos, kurioj buvo pranešta, kad jis prie notaro Liubimovo apipildėmė buvęs tos piešikų kuopos vadovu. Yra žinios, kad telegrama buvo pasiųsta jau tuomet, kuomet buvo išsiųskiniusi Povyliaus nekaltybė. ("Lietuvos Žinios").

IS GAURĖS DVARO.

Sialiuų pav. Rugšėjo 28 dieną Fiserio urėdas

nušovė 23 metų merginą. Žmonės kalba, kad ji padėjusi savo gyvastį, besigindama nuo begėdiško urėdo kibinimo.

Tas-pats. ("V-tis").

IS RAGUVOS.

Rugsėjo 24 d. iš Laukagalio Mėdinis atsivežė Raguvon milėji velti. Mašinos savininkas žydas Jank. Faltkis iš karto nesutiko leisti dirbti, kadangi jiems, žydamas, ateina šventės, bet kuomet M. pats apsiėmė vienas susivelti, bėti nebebuvo galima. Doktorai mėsinėdami, (reviduodami) rado galvą suspaustą, o dešiniame pasmilkinyje didelę skylę.

Dar kartą primena mums mados, kad su jomis reik apsieiti atsargiai ir mokėti kaip apsieiti. Nevėšys. ("Lietuvos Žinios").

IS TROŠKUNŲ.

Vasakėnų dvarininkas Swięto-rzeckis šiomis dienomis nusišovė. Kulipka išlindo kiurai per galvą. ("V-tis").

IS PAGIRIŲ.

Miestelis menkas. Yra bažnytelė ir keli žydėliai. Daug yra tokių, kuriems mažai terupi tautos reikalai ir net ukio pagerinimas. Mažai kas tesupranta, kokia nauda būtų išsikirsčius viensėdžiams. Tuo tarpu vienas Lėlinių sodžius teina į viensėdžius, ir tai labai vargiai: mat, ir tame sodžiuje yra keli žmonės, kurie labai priešinasi, ypač J. V. Norėtų ir daugiau sodžių skirstytis, bet matydami tokių Lėliniūčių nesutikimą, susilaiko. Yra tarp pagiriečių ir tokių tamsuolių, kuriems tebesirodo, kad dabartinė lietuvių raštija ir lietuvių kalbą pramane jaunieji kunigai. Bet tokių, ačiū Dievui, visi mažai tėra. Apskritai, ir pas mus dabar yra kur-tai geriau nekaip prieš dešimtį metų: ir pagiriečiai šiuo laiku smagiai emė kilti iš miego. Prieš dešimtį metų Pagiriuose, galima sakyti, nieko gero nebuvo. Dabar gi matome "Saulės" mokyklą, kurioje mokosi apie 200 vaikelių ir kurią gerai prižiūri vietinis klebonas ir kamendorius. Yra daugjos sankrova, kurioje dabar yra geras vedėjas J. Kerbelis. Kaip girdėti, toje krautuvė turi metų apyvartos dvidešimtį tūkstančių su viršum. Galima suprasti, jogei ir pelnų turi gerą. Yra elgetnamis, kurį įsteigiant, išyskio lažėnai priešinosi žmonelės ir patis elgetos; bet dabar visi labai pakintai. Turi pagiriečiai liandies mokyklą, kurios mokytojas yra lie-tuvis, J. Kasperavičius; girdėti, kad esąs labai geras žmogus ir labai rūpinasis vaikeliais. Yra Pagiriuose Penininkų draugija; garo mašina dirba iš sąlaidos pieno grietinė, sviesta, varškė ir kazi-lina. Vedėjas tos pieninės — p. S. Zemaitaitis, kuris gerai žino savo dalyką. Prie tos pieninės yra ir geras malūnas. Pirmiau Pagiriuose nebuvo krasos, o dabar yra. Už visą tai reikia ačiū tarti vietiniam klebonui, kun. Albinui Alseikai, kuris visu tuo rūpinasi. Visi pagiriečiai linki jam ilgų ilgiausių metų. Balandis. ("V-tis").

IS KRETINGOS.

Kauno gub., Telsių pav. Musų parapijos jaunimas, labiausiai mergaitės, labai moka sekti "madas". Gaila tik ir labai gaila, kad pas mus jaunimą dar neįėjo "madon" moksas ir apsvietimas. Vaikiniai — tai dar šiaip-be-taip. Jie nors ir "madas" ir savo ragūnius vienas prieš antrą smailina, bet visgi ne visi... visgi kaskart darosi mandagesni ir švelnesni. Jau daugelis jų rūpinasi savo apsvietimu. Bet mergelės — jos

tolitoli pasilieka nuo vaikingų. Joms, mat, laiko nėra. Joms su siuvėjomis reikia surokuoti, kiek kvoldų siuti į nažutkas ir sijonus, kad nebutų vienodai su draugės: "kad anos penki, tai man reikia šešių", bile kitaip. — O, labai jau būtų laikas, kad atsirastų tarp jų "mada" šviesties.

Politiškas žmonių susipratimas stovi dar žemai. Revoliucijos bangos beveik nelietė mūsų kraštą, o jei ir pasiekė, tai labai mažai ir didelės įtakmės į žmonės neturėjo. Tarp kai-kurių apsvietesniųjų ir skaitančiųjų žemaičių maždaug revoliucijos atbalsiai visgi pasiekė, nors šiek-tiek sužadino dvasią: po visų audrų pastebimas jau yra pas juos šioks-toks judėjimas, šioks-toks politiskų susipratimas; pastebėjimas pasididines veržimasis prie apsvietimo. Vis dažniau ir dažniau tarp jų, apsviestesniųjų, išgirsi kalbant tai apie šiočius, tai apie trėčius reikalus: dažnai jų kalbose pajudinama tautos ir politikos klausimai, vis daugiau ir daugiau žingeidaujama apie ukio draugijas. Nors kol-kas veiklaus darbo nėra, bet juk pačios kalbos, visokie atsirandantieji klausimai ir abejojimai — jau gerynečia, tobulinimasis, bet tik kaip vandenio lašelis jurose. Atsiradus mintims, atsirasi ir darbai! Kad jau pabudote, žengkit pirmyn ir tolyn. Tik dirbkite, dirbkite, kas kaip galite ir mokate: rasi prizadįsje apsnudusis iš miegų savo brolius! Bet sunku, o sunku — "tai "cicilių" pramanymas!" atkirs tau vyrai — vieni prie kortų staliuko "bekazyruodami", kiti gi prie buteliuko. — Tokie tatau laikai pas mus!

Naujųjų Dėdė. ("Saltinis").

IS TELSŲ.

Tam tikrai įsteigta draugija atidare vyrų gimnaziją, mokiniai bus priimami į I, II ir III klasią. Kvotimai (egzaminai) prasidėjo spalių 6 dieną. ("Lietuvos Žinios").

IS JURJEVO.

Spalių 2 dieną rado nusišovusį tulą Silingą 69 metų amžiaus. Silingas gyveno iš pinigų, buvo vadas sveikas ir linkamas ir nepaliko jokio laiškelio. Spėjama, jog vėlonis keno nors loko nuzudytas, kad pasinaudotų jo pinigais. ("R. Garças").

IS PANEMUNES.

Suvalkų gub., Naumiesčio pav. Jau ir pas mus, kaip ir kitur, turi dvarininkai, netekę kantiybės, varginami kišieninės džiovos, pradeda savo dvarus "valstiečių bankui" parduoti. Štai jau antri metai kaip parduotas tapo Zapyškio parapijoje palivarkėlis Gaižėnai Kauno "valstiečių bankui". Nupirkęs minėtasis bankas tą palivarkę išdalino ateiviams rusams, kurie ten jau pradeda ukinkinaiti, tik nežinia, kaip ilgai jie ten ukinkinaus, nes nupirktoji žemė prasta — nederlinga.

Dabar štai šimet neseniai gra-pienė Melžinskienė pardavė savo dvarą, Sviatosiną, vėl tam pačiam bankui. Žinoma, bankas vėl paves nupirktąją žemę ateiviams. O mūsų biedniokai — mažazemiai ir bežemiai, jeigu nori įgyti žemės sklypelį, tai turi dangintis net į svieto kraštą. Apie šitąjį reikalą musų atstovai, dumoje esantieji, privalytų pagalvoti. Nejaugi mūsų kraštas bus ir toliau rusinamas, kaip ligšiol....

Kaip girdėti, Kauno valstiečių bankas, nupirkęs Sviatosiną, ketina ten įstaisyti "ukio mokyklą". Gal sumanyti įstaisyti tokią mokyklą, kaip antai Raseiniuose, kur lietuvių kalbos ir mokyklą neįleidžiama.... Jeigu taip būtų, tai ačiū geradariams už tokią mokyklą, nes jinai jokios naudos mūsų kraštui nesuteiktų. Todėl, nelaukus kokių ten musų kraštiečių davanų, reikėtų kuoveikliausiai mums patiems apie tinkamąją mūsų kraštui ukio mokyklą išitikro pagalvoti. Vaideliotis. ("Saltinis").

UŽMIRŠTAS PILEKALNIS.

Toks pilekalis yra Kalvarijos paviete (Suvalkų gub.), Jonavo valsčiaus, Kampinių kaime. Ligi jo nuo Kalvarijos (iš šiaurvakarių) bus koki 3-4 viorštai. Man da neteko raštuose užtikti, kad būtų jis kur nors paminėtas. Vadinasi jis "Apsutkalnis". Šįmet išėjusio J. Rodziukyno knygtelėje: "Suvalkų Rėdybos Pilekaliai" šio pilekalinio nėra įdėta. K. Gr. "Lietuvos Ukiniškai" No. 29 kalbėjo apie šią knygutę, pilekalnius, bet "Apsutkalnio", matyt, ir jis nežino. Taigi, galima sakyti, pilekalinis "Apsutkalnis" yra užmirštas. Nuo ko pareina toks pilekalinio užvardinimas, tikrai nežinia. Greičiausia, kad nuo vokiško žodžio "schuetten", kas reiškia "pilni", arba "supilti". Pilekalinis yra pailgas, vienas galas į rytus stovi, kitas į vakarus; iš šiaurės pusės arti pilekalinio yra nedidelis pylimas. Apsutkalnio viršus lygus ir matyti (ant viršaus) iš žemės išsikišęs nemažas akmuo.

Ne vieno seno žmogaus klaušinėję, ar nežino kokių padavimų, pasakų apie tą Apsutkalnį. Pasirodė — nieko nežina, tik vienas senis pasisakė, kaip jis dar mažas buvęs, tai jam koks tai senelis daug pripasakojęs apie Apsutkalnį vadinimus, bet jis dabar viską pamiršęs.

Seniau Apsutkalnis buvęs daug statenins negu dabar, nes dar ukišok žagrė nebuvo jį judinusi.

A. Kelmatis.

("Lietuvos Žinios").

IS LIEPOJAUS.

Garlaivių Omsk tapo atvežtas į Liepoją Suvalkų gub. valstietis Adomas Juskevičia, kurį Anglijos valdžia išsiuntusi iš New Castle į Rusiją. Jis prieš 5 metų užmūšęs Anglijoje su 22 metų sunu už tai, buvęs paskutinis gyvenęs su savo motina kaip su pacia. Užmūšėjas Juskevičia buvęs pasmerktas 15 metų katagon, bet jis per tuos 5 metus taip pasitaikęs kalėjime, kad bausmė jam buvo sutrumpinta iki 5 metų. Liepojaus policija jį išsiuntusi į Suvalkiją.

Kur musikių nėra ir po kokius purvus jie nesivilioja!

Liepojaus gelžkelio dirbtuvėje dirba arti 6 šimtų žmonių: rusų suvisai mažai, latvių su vokiečiais ir ne taip daug, keletas tikrųjų lenkų, lietuvių-gi bus maž ne pusė; bet tokių, kurie nesigėdintų pasirodyti lietuviams, kasin, ar bus daugiau kaip 15 žmonių — visi kiti tai "vielmožni" ponai! Nors jie yra daugiausia iš Kauno gubernijos ir jų pavardės tankiausia baigiasi raidėmis: tis, nas, kas ir tt., bet ką tu jiems padarysi: lenkai ir gana! Laikraščių gelžkelio dirbtuvės lietuviškų pareina 5 egzemplioriai, lenkiškų-gi 3, kuriuos ir-gi išsirašo lietuviai. Matyt kaip tautiška, taip ir kultūriškai mus Liepojaus darbininkai visai dar nesusipratę: dar jie visai neatjausia nei savo tautos, nei apšvietimo reikalo.

("R. Garsas").

ZEMIEČIŲ ISTAIGOS LIETUVOJE.

Pavasarį ministerij pirmininkas Stolypinas prižadėjo, kad mūsų krašte bus įvestos žemiečių istaigos. Tam tikslui buvo liepta gubernatoriams rinkti reikalingą medegą. Kauno gubernijoje visuose pavietuose berželio 24 d. buvo susaukti tam tikri susirinkimai, kurie turėjo nurodyti, kokia medega reikalinga ir kaip ją rinkti. Iš viso sumanymo buvo matyti, kad žemiečių istaigos mūsų krašte bus sutvarkytos pagal tautų kūrį ir žemės cenzo. Platesnių programų jokių išdirta nebuvo. Buvo tikta kalbama, kad pavieto baivorėdžiai ir vietiniai teisėjai bus valdžios skiriami. Pastaruoju laiku įsiaiškino, kad ministerij pirmininkas klausia apie įvedimą mūsų krašte žemiečių istaigų atidėjo, sumanė visą tą surinktą medegą atiduoti apsarvstyti Vietiniai Ukio Reikalų Tarybai ir tik pasakui įnešti jį dūmon.

Klausimas svarbus; tarsi apie jį valdininkai ir žmonės mūsų apšvietimo, neprieklausyk, nežinančių mūsų krašto reikalų. Mums lietuviams reikėtų pareikalauti, kad klausimas apie įvedimą permainų mūsų krašte būtų svarstomas ne Vietinės Ukio Reikalų Tarybos, bet vietinių krašto istaigų ir gyventojų, ypač valstiečių, kurie galia.

žinoti ir surasti visus opiausius gyvenimo santykius. Vyriausybė turi parodyti savo sumanymą, o paskui vietiniai gyventojai turi spręsti ar tas sumanymas geras ar ne. Jeigu mes valdžios sumanymų nežinome ir šiuos visus klausimus svarstys kokia tai augstai stovinti "Vietinė Ukio Reikalų Taryba" su pagalba, žinoma, vietinių dvarponių — tai galime drąsiai pasakyti, jog mūsų valstiečių buvis, įvedus permainas, nepagerės. Maža to: jeigu jau be "Vietinės Ukio Reikalų Tarybos" apsieiti negalima, tai valstiečiai turėtų išrinkti nors po vieną ar du atstovus nuo pavieto į "Vietinę Ukio Reikalų Tarybą", kurie ginėtų iš ten valstiečių reikalus. Toks netikėtai ir staigus perdavimas žemietij įvedimo klausimo į viršūnę Tarybą — duoda suprasti, kad čia kas nors atsitiko. Musų krašto dvarponiai nesnaudžia. Jų atstovai pateks į tą Tarybą ir jie tikisi praveisti reikalingus ir naudingus sau užmanymus. Kol dar nevelu, reikia apie šį klausimą pagalvoti mums ir musų dūmos atstovams.

Juoz. Beparnis.

("Lietuvos Žinios").

SVIESKIMĖS PATIS IR SVIESKIME KITUS.

Kuo mes lietuviai skiriamės nuo savo kaimynų? Sakysime vokiečiai, belgai, šveicarai neturi už mus daugiausia žemės. Jie dar mažiau valdo žemės, o daug geriau už mus gyvena. Pas mus žmonės žiuri labiau į platumą ir ilgumą savo žemės ploto. Tenai gi visą akį į gilumą atkreipia. Supranta skaitytijos, ką noriu pasakyti. Kitose šalyse ukininkai žiuri, kaip kiekvieną žemės pėdą suvartojus, kaip iš jos kuodaugiausia naudos ištraukus. Duok tokiam Vokietijos, ar Šveicarijos gyventojui 20 ligi 30 dešimčių žemės, jįsai bežiurint praturtės. Musų gi lietuvis turėdamas tiek žemės, vargą vargsta ir negali galas su galu sumegzti. Iš lygaus žemės ploto vokiečių mokes tris-keturis kartus daugiau naudos turėti negu lietuviai. Mes esame toli užpakalyje nuo kitų atsilikę.

Negalime vien savęs už tai kaltinti. Aš dar pasakysiu, kad lietuviai ištikrųjų rupinasi savo ukio pagerinimu. Paprasta je ir pakuršėje esama taip puikiai vedamų ukų, kad tikta grožties reikia. Niekieno nemokiami, bet vien pasizūrėdami į savo kaimynus vokiečius ir latvius, mokėjo lietuviai taip gražiai savo ukį pastatyti. Iš to matome, jog lietuviai gabūs, su maningi ir pažangūs ukyje. Tikta aplinkybės neleidžia.

Viena iš didesnių priežasčių Lietuvos nuvargimo yra be abejo ta, kad mes neturime mokslo. Jau kituose kraštuose versta verčiami vaikai vaikščioti mokyklon per kokių šešerius metus. Beraštis žmogus sunku ten rasti. Pas mus gi jų aibės yra. O ukio vedime mokslas būtina reikalingas. Gali kas pasakyti, jog mokslas duonos neduos, bet jįsai parodo, kaip duona rasti. Turintieji šiek-tiek mokslo ukininkai priima greičiau visokių natūjus išradimus, moka sueti į vienybę ir iš vien visi dirbti. Pavizdžiai geriausiai liudija. "Nenoroms atsimenu mažutę Daniją. Kas ji buvo šimtą metų atgal, o kas šiandien yra. Buvo suvargęs, sunykęs, žmonės ten buvo nuale, nuskurę. Pergalėta Anglijos, pasukę Vokietijos, jau, rodėsi, turi išnykti. Praslinko nepilnai šimtas metų, o visi pripažįsta šiandien Daniją turtingiausią šalimi. Kas pakėlė Daniją? Sakau trumpai — mokykloms. Apšvietimas ir vien apšvietimas pakėlė Daniją. Belgai ir kitas šalis. Lietuva drąsiai galėtų susilyginti su anomis šalimis savo turtingumu, jei tik afsiraštų žmonės, mokantieji mūsų krašto apšvietimą pakelti. Juk Danijoje viską, galima sakyti, vienas žmogus padarė. Jo vardas Gruntwig. Sis garbingas vyras visą savo amžių paskyrė tam, kad priveistų Danijoje kuodaugiausiai valstiečiams reikalingų mokyklų. Šiandien visa Danija tarytum sėdėtomis mokyklomis apsta. Danija dabar skaitoma laimingiausia ir turtingiausia šalimi.

Mes, dėkui Dievui, taip-pat gerai keliais einaime. Musų apšvietimo draugijos "Žiburys" ir "Saulė" blaško tamsybes ir Lietuvoj. Siedvi draugiji steigia mokyklas, skaityklas, kiek tik įstengdamos. "Žiburys" ir "Saulė" reikėtų neapsakomai mums branginti, nes jiedvi geriausiai Lietuvos dirvonus arija.

Tiek tikta vargas, kad ilgai dar reikės laukti, kol užaugs jaunoji karta, turinti mokslą. Pagalios toli gražu ne visi mūsų vaikučiai eina mokyti. Mus gi dabar jau vargas spaudžia. Budami bemoksliai, negalime mes daryti lenkynių su apšvietusiais kitų kraštų ukininkais. Mums vis praštesnis duonos kšnelis teks.

Žinodami, kaip svarbus apšvietimas, bent stengkimės, kiek galėdami, jį įgyti. Neturėjome laimėsi ieti mokyklą, tai bent patįs stengkimės prasiliavinti, skaitydami geras knygas ir laikraščius. Ypatin-gai ilgti rudenio ir žiemos vakarai turi būti ne tuštiems niekams, bet apšvietimui suvartoti. Kas iš to bus, jei per visą vakarą išstysosi ant suolo išsitiesęs ir šnekusiuosiesi apie tuščius niekus? Reikia gailėtis. Kiekviena liuosa nuo darbo valandėlė turėtų būti ku-rupestingiausiai suvartota geriams pasiskaitymams. Kridamas į mūšio galvą apšvietimas, lašas po lašo, padarys per ilgą laiką didelę žymę, sulys senovės patarles: lašas, dažnai kridamas, akmenį pragrėžia. Mokykla nedavė mums apšvietimo, tai bent patįs stengkimės, kiek galėdami, jį įgyti.

Kad reikia vaikučiai šviesti, to jau nei neįsivadžiassi. Rodos, kiekvienas tai šiandien kuoaikšciai suprantą, kaip sunku bemokslams žmonėms gyventi. Kas gali, tegu būtina mokyklon savo vaikučius leidžia. Jeigu kas neišsiga, tegu bent patsai namieje pamokina k-4 tik vaikai bemoksliai nebūt.

Plunkšnins.

("Saitinis").

IS "LIETUVIŲ MOKSLO DRAUGIJOS".

Dar pavasarį buvo kilęs Mokslo Draugijoje sumanymas įtaisyti Vilniuje skaitymus iš tų mokslo šakų, kuriomis užsiima pati draugija, būtent: iš lietuvių antropologijos bei etnografijos Lietuvos geologijos, archeologijos, istorijos, geografijos, statistikos ir k. Jau surasta buvo ir keli universito profesorai, kurie būtų apsiėmę skaityti Vilniuje, bet dėlė tų priežasčių tų skaitymų sutvarkymas reikėjo atidėti žiemos laikui.

Lietuvių Mokslo Draugijos Komitetas pasiryžęs įvykdyti šiuos taip naudingus ir Lietuvos apšvietimams reikalingus skaitymus, pastarame savo posėdyje nutarė kreiptis į visuomenę, prašydamas, kad visi tie lietuviai, kurie norėtų skaitymų klausyti, praneštų apie tai Mokslo Draugijai ne vėliau kaip iki lapkričio 15 dienai Mokslo Draugijos adresu: Vilnius (Lydos gat. No. 7).

Skaitymai manoma įrengti tuojau po Kalėdų iki Trijų Karalių dienos per kokią 6-8 dienas. Ketinama pakviesti mažiausia kokie 5-6 lektoriai, kuriems apmokėti reikėtų apie 500 rub. Todėl norint skaitymus įtaisyti, reikėtų turėti mažiausia šimtas klausytojų, užsimokėjusių po 5 rub. Todėl visi norintieji skaitymų klausyti prašomi yra drauge su pranešimu prisišti ir pinigų, kurie, skaitymams neįvykus, bus atgalios grąžinti.

Mokslo Draugijos organo "Lietuvių Tauta" 3-joji dalis jau atspaudinta ir šiomis dienomis draugijos nariams pradėta išsiuntinėti. Šioje dalyje apskelbta: Kun. J. Ziogo — Archaiologiški tirinėjimai Gaidės apylinkėje; V. Naukėvičiaus — "Kirmimo kalno" kapinė; K. Bugos — "Romovė"; "Crieve"; "Znicz"; D. Dangelos — Lietuvių kalbos liekanos Lietuvos didžiosios kunigaikštystės teisumose; J. Basanavičius — Lietuviškoji kalba valstybės raštuose ir is Seing vyskupystės istorijos; K. Grinius — Keletas dokumentų Seing vyskupystės istorijai (1813-1823 m.); K. Bugos — "Waide-lotten"; Prof. J. Boudouin de Courtenay — A. a. kun. vyskupo A. Baranovskio laiška; prof. J. Boudouin de Courtenay rašyti.

Visų tų gerbiamųjų narių, kurie dar už praėjusius metus neužsimokėjo nario mokesnio, šiuo pasku pasiskubinti savo skolą draugijos kazon prisišti.

Visiems tiems nariams, kurie nėra užsimokėję už du metus, būtent už 1907-8 ir 1908-9 "Lietuvių Tautą" visai nebeišsiunčiama.

Pirmininkas J. Basanavičius. Sekretorius J. Vileišis. ("Lietuvos Žinios").

A. A. Dr. JONAS-LEONAS PETKEVICIUS.

Rugsėjo 30 d. š. m. savo dvarė

Puziniškėje (Smilgių parap. Pa-nevėžio pav.) mirė tėvas žinomas rašytojas Gabrielė Petkevičiūtė (Bite) — daktaras J.-L. Petkevičia, 82 metų amžiaus, daktaravęs 50 metų suvyršum. Vėlonis buvo mylimas visų aplinkinių žmonių, ypač neturtėlių, kuriems; atsisaukus ligoje, visuomet duodavo patarimą, pagalbą, drauge ir vaistus, ir niekuomet neskirdavo užmokėsio. A. A. vėlonis daktaras niekuomet savo sveikatos nežiūrėjo: šaukėsi prie jo dieną ar naktį, geru ar blogu oru, jis ne-klausė, ar užmokės kas, ar ne, bet kuogreičiausiai skubinosi ligonitui pagalbėti. Paminėtinas šis atsitikimas: numirus vienoje neturtin-goje šeimoje tėvams, liko keletas neaprupintų mažų vaikų; A. A. vėlonis, paėmęs tuos našlaičius pas save ir auginą, juokdamas, kad tie vaikai, tai jam į užmokės-nį už gydymą jų tėvų. — Pasku-tinė jo paties liga skaudžiai jį kan-kino maž ne pusę metų ir tas ka-čiausia turėjo, ant jo veikti, kad jis, kaip daktaras, pažino savo ligą, ir nesitėjo pasitaissyti. Nusikamavęs, pasisirgęs, atsisky-rė su šiuo svietu kamiai ir tykiai, palikdamas visiems gailėstį ir ne-uzmirštamą atminintį širdyse visų aplinkinių kaimynų, pažįstamų ir genečių.

("Lietuvos Žinios").

IS PRUSŲ LIETUVOS.

Klaipėdoje buvo pradėjęs eiti nuo š. m. spalio 1 dienos kasdieninis laikraštis "Dienos Laps". Leido tą laikraštį žinomas M. Jankus, kuris kitakart gyveno Bitenose. Bet, vos pasirodė 9 No., sustabdė leides, kaip jis pats rašo — "dėl neuzteikimo užsirašusiu". M. Jankus, vadinas, vėl mėgina leidiu laikraščius. Kad tu yra atšygnėjęs, kad yra leides nemazgiau, kaip 14 laikraščių, iš kurių tuly pasirodė tikait po vieną antrą No. Rods, labai butų reikalingas "dienraštis" Prusų liektuviams, ir galėtų ilgainiui gerai įsigalėti. Bet, pradžia reikėtų turėti gerą pluoštą pinigų. Tiesa, toks laikraštis, kokį M. Jankus buvo pradėjęs leisti, negalėtų, ir negalės eiti — sunku pasakyti prie-žastis keliais žodžiais, nesa jų tiek daug, kad reikėtų prirašyti kelias skiltes. Beje M. Jankus žadąs dabar leisti tik vieną kartą per savaitę, šeštadieniais. Ar turės pasisekimą, reikia abejoti!

Kurmis.

("V-tis").

IS AMERIKOS.

PRIPAŽINO PEARY'UI AUKSINĖ MEDALĮ.

Washington, D. C. "National Geographic Society" pripažino Peary'o pristatytus dokumentus, pripažino, jog jis buvo prie šiaurinio žemgalio ir už tai jam duoda aukštinį medalį. Kada Cook pristatys savo dokumentus ir tie bus šitos mokslinei draugijos perziurėti ir iširti.

GERAS LAIMIKIS.

Niagara Falls, Ont. Ant Grand Trunk gelžkelio stoties du plėšikai užpuolė kasierij Kanados Expre-so Co., Williamą Dobson ir atėmė nuo jo 1478 dol., pabėgo. Darbą tą jie atliko vidury dienos.

SUMAŽEJO. SOCIJALISTŲ BALSAS.

New York. Laikie rinkimų mie-sto viršinių atsituvusių pereitą sanvaite, už socialistų kandidatą paduota tik 10916 balsų. Renkiant gi prezidentą, už socialistų kandidatą Deba paduota buvo 25000 balsų. Taigi šįmet soci-jalistų balsų paduota mažiau negu pusė.

PRAŠTA BUDAVONĖ.

New York. Čianykis kriminali-skas teismas, pastatytas už 2 mi-lionu doliarų dyvini metai atgal, likosi uždarytas, kadangi pradėjo griūti. Nereikia užmiršti, kad reikėjo ardyti ir Chicago miesto rūmą pastatytą 1875 metuose, o jo pastatymas atėję 7 milijonus doliarų, nes jis pats iri pradėjo. Negeriausiai mat statomos Ameri-koj viešos triobos.

NUSOVĖ UŽ PASIGERIMĄ.

Silverton, Col. Gyvenanti čia moteris Henry Onslay, parvaziavusi namon nuo pasivazinėjimo, rado savo vyrą pasigėręs be žado gulintį lovoj. Už tai ji griebė revolverį ir persovė girtą vyrą. Ar ne per aštrus gydymo būdas?

KRASOS NEPRITEKLIS. Washington, D. C. Sulys kra-sos auditoriaus atsakius, Ameri-kos krasos istaigos šiuose metuose turi \$17479770 nepritekliaus, arba ant \$569491 daugiau negu pernai. Iš viso įplaukimų krasa turėjo \$202562383.

STUDENTŲ STREIKAS.

Cleveland, O. Sustreikavo 250 mokinių vakarinės augstesnės mo-taryklos. Vaikiniai sustreikavo todėl, kad jiems nupatinka mokslo planas, o mergaitės todėl, kad, kaip jos mano, už užkandis per bran-giai joms paskaito.

ALASKA YUKON PARODA.

Seattle, Wash. Alaska-Yukon paroda likosi uždaryta 16 d. spa-lių. Atlaukė ją iš viso 3740551 ypata. Iš tų lankytojų: 2765683 įžangą užmokėjo, o 974868 lankė parodą be užmokėsio. Gryno pel-nio liko 200000 dol. Pinigai tie bus atiduoti Washingtono univer-sitetui.

DIDELI UŽRASAI BAŽNYCIAI.

New York. Pasimirė čia mili-jonieris John Stewart Kennedy. Jis paliko turtus 60 milijonų do-liarų vertės; iš jų 25 milijonus užrašė bažnyčioms; pusė to užrašo paliko presbiterijonų bažnyčiai. Yra teigė ne maži užrašai knygy-nams ir moksliškoms istaigoms Amerikoje ir svetur. Pačiai paliko milijonų.

MILIJONŲ PALAIKEJAS.

Cambridge, Mass. Prapuolė iš čia 50 metų vyras, tarnaujantis viename mažame hotelyje Edv. Tre-vilijon. Tuom tarpu pasimyręs jo dedė paliko jam turtus 10 milio-nų doliarų vertės. Manė jau, kad palaikėjas likosi užmuštas, bet jis laimingai sugrįžo iš Bostono.

PLYSO GARINĖ DUDA.

Porthsmouth, N. H. Išmėgi-nant naujai padirbtą didelį karis-ką laivą North Dakota, plyso ga-rinė dūda. Išsiveržusio garo ke-turi pečkuriai likosi labai sunkiai nuplūkyti.

AUDRA.

Peoria, Ill. Pereitą nedėlios die-ną visoj Illinois upės klonij siau-tė audra. Peorioj nesiliaujanti žai-bai išgaidino gyventojus. Telefo-nų ir telegrafų vienos tapo nutrauk-tos arba žaibų sutartinės. Perkun-as trenkė į daugelį namų ir pa-dirbo nuostolių ant 10000 dol.

NELAIMES ANT GELŽKELIŲ.

Des Moines, La. Ant 19 gatvės išsoko iš vėžių kras pilnas žmo-nių. Prie to 60 ypatų likosi sun-čiai sužeisti, o tame skaitlyje tris sužeistos mirtinai. Mat kras, iš-sokęs iš vėžių apvirto ir nuo aug-sios kalvos nupuolė žemyn.

GAISRAS.

Utica, N. Y. Netoli nuo čia, miestelyje Little Falls, sudegė itai-sos Pierce Stone Co. Nuostolius gaisro padarytus skaito ant 150-000 dol.

IS DARBO LAUKO.

¶ Pereitą sanvaite Jungtiniuose Valstijose buvo 212 nusibankrutinių, arba ant 5 mažiau negu užpereitą.

¶ St. Joseph, Mich. Darbų čia dabar nėra. Pasilovus darbus daržuose, žmonės nuo laukų su-grudo į miestą, bet jame darbo nėra. Dirbusių daržuose daugina darbininkų vaziuoja į Chi-cagą, arba į kitus didesnius mie-stus. Žiemos laike šitas miestelis kaipi apmire.

¶ Pittsburg, Pa. Prezidentas

organizacijos United Miners of America, Thomas L. Lewis, ap-reiskė, jog sekantį pavasarį, pasi-laukus dabartiniais kontraktams, organizacija stengsis išderėti arba iškovoti darbininkams didesnes al-gas. Jeigu kasyklų savininkai ne-sutiks, užgisms vėl dideli angliaka-sių streikai.

LIETUVIAI AMERIKOJ.

IS SPRINGFIELD, ILL. "Lietuvos" No. 44 tilpo kores-pondencija iš Springfield, Ill., ko-liko ten Prano Siulelio. Korespon-dentas rašo, buk mokojo už darbą 50-60 dol., bet to korespondentas

nematė, ir niekas nematė, kas ir kiek mokojo, gal visi už gerimą gavo kaip tas šaudytojas anglij, pragrėgs 20 dol. ir darbą gavęs. Pranas Siulelis rašo: parsitraukė iš Lietuvos 4 brolius ir turėjo vi-liams darbus pirkti. Bet iš Lie-tuvos atvaziavusiam, suaugusiam vyrui ne galima jelt į anglij ka-syklas neisdirbus ant virsaus 2 metų. Kalnakasių konstitucijoj yra: kad iš Lietuvos atvaziavęs negali jelti į kasyklas.

* Jeigu korespondentas žino, kad pirkto broliams darbą, tai tegul eina kalnakasių susirinkiman ir pasako koki broliai buvo, kas pirkto, po kiek mokojo. Aš manau, kad tiems 4 broliams ne darbą pirkto, bet girdė kasyklų komitetą, kad įsukt savo brolius į kasyklas dirbti, nes nie-būtų jėgė be pirkimo alaus ar kito ko.

Korespondentas rašo: vienas an-glijų šaudytojas, susipratęs darbi-ninkas pragrėds užveždai 20 dol. kol darba gavo. Jei susipratęs bu-vo, tai kam girdė ir leido pinigų? Reikėjo be gerimo darbą gauti; jeigu but susipratęs, nebūt gėrs su bosais. Korespondentas sako: pirkto darbą nesusipratę darbinin-kai, pirkdavo net ir socialistai. Matyt korespondentas vadina ne-liarių vertės; iš jų 25 milijonus užrašė bažnyčioms; pusė to užrašo paliko presbiterijonų bažnyčiai. Yra teigė ne maži užrašai knygy-nams ir moksliškoms istaigoms Amerikoje ir svetur. Pačiai paliko milijonų.

IS KENOSHA, WIS.

30 d. spalio, 8 val. vakare, Co-lumbia Hallė, 58 kuopą L. S. S. A. parengė visuomenišką susirinki-mą. Kalbėtoju buvo Krumas iš Chicago. Perbėgo jis žmonijos istoriją prieš Christaus gimimą ir paskui. Labai graudingai kalbėjo, net terp klausytojų matyt buvo ašaras slūstančius. S. J. Dar-guizis kalbėjo apie Maskoliją ir Ameriką.

Kalbos abiejų kalbėtojų susirin-kusiams patiko; jų buvo apie šim-tas. Aukų surinkta \$2.20; jos apverstos apmokėjimui kuopos iš-laidų. Literatūros parduota už 70c. Vienas narys įstojo į kuopą.

IS INDIANAPOLIS, IND.

Dartai čia žymiai pasigerino. Lietuvių yra 7 šeimos, 2 gy-vanašės 4 pavienė ir viena mergi-na. Yra viena lietuviška kar-tiama. Lietuviai čia labai tamsūs (tai netamsių pareiga stengtiesi tamsiusius apšviesti. Red.). Lai-kraščių ne skaito. Vietoj skaitymo, mėgsta visokias purvinas kal-bas. Daug yra nemokančių rašyti, nei skaityti, bet mokyti nie nori; apie mokslą ir reikalą apšvietimo nega-lima nei kalbėti. Užtai girtuo-kliauja per dienas ir naktis, kada tik turi atliekamą laiką. Daugu-mas panedėlyj nei darban ne atei-na, o kaip koks švečia net iki sereadi. Moterys pegeresinės: ir jos draugė su vyrais mautkia rudį, arba "gyvasties vandenį". Ir mu-sų moterėlės, vietoj gražių, mėgsta paleistuvingas kalbas.

Laikas jau būtų mūsų lietuviams,

lygyti vyrams kaip ir mo-terims, mesti tuos blogus papro-čius, vietoj to stengtiesi apšvie-siti, griebtiesi skaitymo laikraščių ir knygų.

IS PITTSTON, PA.

28 d. spalio čia apvaikščio-metinės sukaktuvės gimimo du-nos mūsų istoriko Simano Dan-kanto. Apvaikščiojama parengė S. Daukanto Draugija. Buvo ka-bos ir deklamacijos. Kalbėto-ju buvo: advokatas J. Lopata, Wilkes Barres, Pa., M. Valentin-vičia iš Scrantono, Pa. ir J. Ka-zakevičia, vietinis. Apart atmin-mo S. Daukanto darbų, kalbėtoje aiškino reikalingumą mokslo i savitarpinės vienybės, teiggi re-kalingumą lietuviams pastoti šio šalies ukėsis. Pertraukioje kalb-rinko aukas, tautiškiems reika-lams. Surinkta \$4.20. Pinigai ti paskirti moksleiviams.

IS SPRING VALLEY, ILL.

31 d. spalio š. m. draugija Lie-tuvos Suny Didvyrių savo mėne-siniame susirinkime kalbėjo apie Dr. J. Šliupą atsisaukimą dėl įdei-mo jo laike apvaikščiojimo 40 metų sukaktuvių lietuvių emigra-cijos į Ameriką Plymouth, Pa., kuriame Dr. J. Šliupas skundžias, jog Plymouthiečiai bei kunigai bauriai su juom pasielgė. Draugija Lietuvos Suny Didv. išreiškia Dr. J. Šliupui sanjauimą ir pagar-bą už atliktus jo darbus labai žmo-nijos, labai lietuvių tautos, po draug išreiškia panieką plymou-thiečiams už jų pasielgimą su mu-sų nenuaustu veikėju labai žmo-ni-jos, Dr. J. Šliupui. Amžina panie-ka visiems tiems kunigams, kurie sukurstė plymouthiečius prieš Dr. Šliupą. Mes neišskiriame nei ku-nigo Žilinsko; mes manome, kad kun. Žilinskas, nors kilt užmanė darbą — apvaikščiojimą 40 metų sukaktuvių išsivystės, tačiau, mums rodosi, po tuo užmanymu yra kas slapto; mes manome, kad kunigai tokiu būdu nori išreikla-muot tik savo tuomą, o ne visą lietuvių tautą. Mes neužsitikime nei kunigui Žilinskui, mes mano-me, kad vadovėliams aukos bus sunaudotos daugiausia lietuviškų minyškų rengiamam klostiorui.

(Vadovėlių fondą savo globon pa-

emė Vilniaus Mokslo Draugija, tai ir pinigai ne galės but apversti ma-nyškų klostiorui. Red.). Gal ir patįs vadovėliai tiks tik kunigų moksliui. Mes neužsitikime kuni-

Kalmateris.

IS BAYONNE, N. J.

22 d. spalio 196 kuopą S. L. A. ir 36 kuopą L. S. S. A. išvien pa-ren-gė-prakalbas, L. Peikovskio sve-tinėjė.

Kalbėtojus užkvietė: J. Kačerius iš Brooklyno ir A. Antonovą So. Boston, Mass. Pirmiausia kalbėjo J. Kačerius. Jis kalbėjo apie karą Maskojos su Japonija. Tikslino, kad mums nėra ką per daug užsitikėt vadovams, nes tik skaitymas knygų ir kitokių gerų raštų žmogų gali pertikrinti ir apšviesti. Teipgi nurodinėjo, kad lietuviški vertelgos nėra buržuais ir tt. Abelnai, jo kalba žmonėms patiko. A. Antonov kalbėjo apie mokslo. Daug gražių pavyksų pabrėžė. Aiškino ką mokslas versta, kad be mokslo nieko negalima nuveikti, o su mokslu galima viską atsiekti net ir gamtą galima priversti žmonėms tarnauti. Kalba Antonovo visiems labai patiko. Kalbėjo teipgi koks ten iš Elizabet V. Juska. Bet jis maišė žinioms su kopustais ir mažai naudingo pasakė.

Antru kartą kalbėjo Antonov apie socializmą ir ką jis žada žmonijai. Ragino piliečius balsuoti už darbininkų partiją, išsiimti pietietiškas popieras visiems. Liepė šviesti, skaityti laikraščius. Žodžių sakant, Antonov daug naudingo pasakė, aiškino, ką žmonės turi veikti pagerinimui savo buyio. Antonov literatūros pardavė už \$8.00. Žmonių susirinko pusė tūk. Juozuks.

IS MONTREAL, CANADA.

Darbai eina čia blogai. Iš kitur pribuvusiam sunku darbas gauti. 24 d. spalio L. S. S. 84 kuopa parengė pralabas. Kalbėti paskvietė Antonovą. Jis pirmiausia kalbėjo apie mokslo ir vodingumą alkoholio. Antru kartą kalbėjo apie darbininkų padėjimą, o trečiartyje apie moterų klausimą.

Aukų surinkta \$783. Pinigai tie paskirti vietiniam knygynui. Ant rytojaus vakare pralabas buvo lietuviškame Klube. Kalbėjo Antonov apie techniką ir mechaniką. Antru kartą aiškino moterų klausimą. Aukų surinkta 5 dol. Jie atiduoti Antonovui uždeginimui kelionės lėšų. Ten Buys.

MAZAS PATARIMAS.

Rods, jau buvo rašyta "Lietuvoje", jog korespondencijos iš vieno miesto ir miestelių rašomos, daugiausia šiteip: mūsų miestas turi teip; lietuvių tiek ir tiek, kas svarbiausia buvo lietuvių, tai ten baltus ir pasigėrė susiėm. Paskui kas atsitiko, tai pasakyti ir mazas vaikas. Tačiau užtikime kiekvienam laikraščio numerį. Jau tai abelna rašo forma, priimta lietuvių korespondentų.

Dėlko mes teip garsinamės? Galime iš to naudą? Ne. Kiekvienas žino, kad tie, kurie patvėriai, susipeša, tie ne skaito laikraščius, nežino ką ten rašo. Pasakyt, jiems niekas nepasakys, ant galo, kas pasakyt, tai tiek pagel, kaip mirusiam smulkimas.

Man rods, būtų daug geriau, toje rašymo apie blogas puses su vargdieniu, prisidėti darbu, jį tiems blogas pasekmes girkliaivimo, o naudingumą skaičiuoti laikraščius ir knygų, jei moka skaityt. Bet to negana. Turime parodyti jiems savą pavyzdį, kad gerti yra kenksminga. Pirmiausia tas priguli nuo mūsų padidijos. Jį turėtų ir darbu ir padidinti parodyti žmonėms kelia. Tiek kur tau? Jie patys trunka, jie girtuoklystės; laike visokių lenkinų, ar parapjinių balių, ar la draugijose kaipgi galėtų padaryt "biznį" be lauso? Nemažai yra ir mūsų inteligentijos, kurie ne tik neaiškina blogumo girtuokliavimu, bet dar prisideda prie jo platinimo.

Tai, žinodami blogas puses raiginaučių gėralų, pulkime juos naikinti: rengkime susirinkimus, asnekas, pralabas, aiškinime žmonėms kas yra geru ir kas blogu, o tada išnyks peštinės ir "patolkos" su "policmonais" ir kas svarbiausia, išnyks korespondencijos su visokiais plepalais.

Mikas Prieigins.

P. VAINIKUL.

Meldžiui gerbiamas Redakcijos neatsakyt man-vietos paaiškinimui klaidų, tilpusi N. 44 "Lietuvos", straipsnyje pono Vainiko: "Lenkų Seminarija Detroito ir Lietuviai". Prieš nurodymą klaidų, pirmiausia noriu atkreipti visuomenės atn- tį, kad p. Vainikas, skaitydams mano straipnį: "Lenkų Seminarija ir Lietuviai", tilpusi N.

42 "Kataliko", nesuprato jo turinio ir tikslu. Jis tuojaus deda savo straipsneliui arba, geriaus pasakius, kritikai, antgalvį "Lenkų Seminarija Detroito", kada aš savo straipsnyje apie Lenkų Seminariją ir įkurimą ten lietuvių kolonijos rašiau jau ne kaipo Detroito, bet kaipo Orchard Lake, Mich. Dėl to tos priežasties autorius, turbūt, laikydamasis savo antgalvio, teip didžiai ir suklydo. Tikslu, nes tikslu buvo perstatyti Lenkų Seminariją tokia, kokia ji yra dabar naujojoje vietoje, o ne senosios ir koks yra ten padėjimas lietuvių dabar, o ne seniau. Paskui, tiktai perstačius minėtą Seminariją naujuose rubuose mūsų inteligentijai, išreiskiamą reikalingumą lietuvių moksleivių kolonijos ir atsaku- mą Lenkų Seminarijos dēlei jos naujų rubų minėtai kolonijai ir tai: tik pagal mano ypatingos nuomonės. Pagal kitų nuomonės, aš nežinau, ar atsako ji tam užmanymui, ar ne. Užtai aš ir pavadžiau iširti tai inteligentijai, kuri apie tą dalyką supranta, rūpinasi ir žino gerai čia nykščios Seminarijos santikis. Ponas Vainikas, matyt, visai nieko nežino apie Lenkų Seminariją, atsiremia ant kitų. Vienok atsiremus ant kitų nuomonių, negalima griebties kritikos; reikia dalykas pačiam iširti. Negana to, kritika dar reikalauja parodyti gerasias ir blogas puses kritikuojamo dailto. Kritika teipgi nemėgsta besikarsčiamų, tik rimtumą ir teisybę.

O tu privalumų kritikas p. Vainikas, atsišlepdamas ant mano straipsnio, neužlaikė. Dėlto ir suklydo. Dar turu priminti, kad toki kritikai netik ką neatneša naudos, bet kenkia netik pavieniam, bet visai visuomenei, nes jie myli tiktai griauti, o statyti užmiršta iš "karščio".

Panašiai su mano straipsniu. Jei buvo kas jame klaidingo, tai buvo galima rimtai apreiškiti klaidas visuomenei ir man pačiam su jų išaiškinimu ir pataisymu, bet ne teip, kaip p. Vainikas, apdrėdamas visokias purvas Lenkų Seminariją ir tą mokslo baigusius, arba tebesimokančius lietuvius, nenurodęs priežasties.

Stai ką rašo: "Yra labai prielankus lietuviams rektorius". To "labai" mano straipsnyje nebuvo. Toliau, kad "Lietuvys, baigęs Lenkų Seminariją neapturės jokios naudos. Liks tamsu lyg baltu aulais ir dar lenkų vergas". Nieko sau! Graži pašaipa! tik be pamato, be nurodymo priežasties. Tuoju pašaipų ir satyros laikraštį nepriima, tatau yra atmetamos. O Vainiko abejonių kaslink įgijima "kokio-nors" mokslo Lenkų Seminarijoje irgi be pagrindu. Seminarija moksliškai nestovi ant žemausio laipsnio. Iš kitur atvažiuo, tikėdamiesi stoti augstnesnio klason, pastoja žmones. Medžiagikai ji stovi ne kaip.

O joje lietuviai Lenkų Seminarijoje ne geriausią visur ir visame laša rolę, tai dar negalima kaltinti lenkų, anei griauti mano nuomonės, kad joje negalima įkurti kolonijos, arba vieta ten jai būtų neatsakanti. Priežastis čia nykščio lietuvių tamsumo yra pati inteligentija. Ji mus apledo, nesirupina, neaugina, tikisi susilaukti iš mus gerų vaisių. Niekaš! Reikia auginti, o paskui piauiti. Kaip p. Vainikas tvirtina priežastis mūsų tamsumo yra Lenkų Seminarija arba lenkai, o aš priešingai sakau, kad lietuvių inteligentija, nes nuo jos priklauso mūsų likimas. Jeigu kolonija būtų įkurta angli Seminarijoje bet butumėm taip ap- leisti, užmiršti visuomenės, kaip kad esame dabar Lenkų Seminarijoje, tai tikiu, vaisiai būtų negeresni, nes abelnai jaunūnėm, kaip lietuvių, lenkų ar kitų geriau yra palinkus prie susiliginimo, negu prie susilenkinimo.

Iš Lenkų Seminarijos, kaip svetimos įstaigos, esant be savos globos, nieko kito negalima reikalau- ti, kaip tik tai, ką ji mums suteikia: nepersikioja Seminarijos vyresnybė, duoda pilną laisvę lavintis savo prigimtoje kalboje, leido susirasti lietuvių kalbos mokytoją, o seminarija duos jam užlaikymą, mokes algą.

Lietuvių kalbos mokytoją susirasti, kitaip galėtumėm atsidvesti, geresnį gal loštumėm "rolę". Bet nelaimė! Ant užklausių apie reikalingumą mokinio, nekurie inteli- gentai nenori nei laišku atsakyti. Dėlko? Dėlto gal, kad Lenkų Seminarija. O lenkai mat ne žmo- nės! Terp jų teisingų nėra. Tai samprotavimas visų tų, kurie, nežurdami teisybės, puola sykui ant

visos tautos, be išskirimo. Skirtu- mas tūri būti visur ir visame. Aš dar nekaltinčia savo inteligentijos už tai, tegu sau su lenkais, ką nori, tą ir daro; bet kaltinu tik dėlto, kad ji plusti tenoka, bet ne veikti. Ką bekiekiant lenkus, jau seniai buvo galima kur įkurti koloniją, arba vietą apsaugojimui lietuvių jaunūnėmės nuo ištautėjimo.

Ant galo, jeigu svajonė įkurimo Lenkų Seminarijoje lietuvių koloni- jos jau atgyveno savo dienas, tai kodėl p. Vainikas nepadavė kur ji yra įkurta? (Tokia lietuvių moks- leivių kolonija yra įkurta Valpa- rauso universitete. Red.). Ar tas klausimas yra atmetas? Aš nesu- žinau atvykęs iš Tėvynės, apie tai nežinau. O jei nėra įkurto, tai kodėl neišreikia, kur ji geriausia tinka įkurti? Aš savo nuomėnė išreikiu visuomenei nesidrovėju. Nuomėnė yra visokios, reikia jo- mis mums, dalyties, o tada nieka- ne nepaklysimė.

Seminarijos Augintinis.

DAR APIE LAIKRAŠTININKŲ SUSIVIAŽIAVIMĄ.

Laikraštinių susiviaziaivimų pritarė didesnė dalis Amerikoje iš- einančių lietuviškų laikraščių; apie susiviaziaivimą tyli tik "Viltis" ir "Kova"; Barono laikraščio, žino- ma, nėra ką minėti, nes su juom, turbūt, nesutiktų kiti laikraščiai. "Vienybė" pirmutinį sumany- mą išplatino dar labiau, sumanydamas susiviaziaivimą visų lietuviškai ra- šančių, nes jeigu tie būtų apenkti, kils paskui nesupratimai tarp lai- kraščių redakcijų ir į juos rašan- čių.

Paskutiniame numeryje "Vienybė" pavadė "Katalikui" apdirbti susiviaziaivimo programą, paskirti vietą ir laiką, išsivadėdama pirmu- tinio savo sumanymo, kad susiva- ziaivimas būtų apie naujus metus Brooklynė.

Mums, rodosi, apdirbimui pro- gramo ir susizinojimui reikia ne mažai laiko. To negalima atlikti iki naujų metų.

Ar neparankiausiai būtų laikra- štininkų susiviaziaivimą atlikti laike sekancio Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Seimo? Kaip pernai, gal ir sekanciuose metuose drauge su Susivienijimo seimu bus ir sei- mas Tėv. Myl. Dr. Taigi iš prak- tiškos puses, rodosi, parankiausia drauge atlikti ir laikraštinių su- ziviaziaivimą. Į seimus tu dviejų mūsų organizacijų susiviazioja in- teligenesnieje lietuviui. Dangu- mas laikraštinių priguli į vieną iš augščiausių pamintų ogmizacijų; gal ne vienas bus išrinktas ir de- legatų, todėl jau užsiėmę atskiros kelionės išlaidos, nes porą svarbių darbų galima būtų atlikti už vieną ir tą pačią kelionę. Iki minėtų sei- mų pakaktų laiko susizinojimui laikraštinių ir jų sandarininkų, žinoma svarbesnių, nes ne visi yra raštininkai, kurie jeib ką laik- raščių parašo; iki seiimų ir pro- gramą galima apdirbti ir ji per kritiką perleisti, jeigu būtų nepa- kankanti, galima būtų papildyti.

Todėl mums rodosi parankiausia laikas atlikti laikraštinių su- ziviaziaivimą Chicagoj vienu kartu su S. L. A. seimu.

PRIE LAIKRAŠTININKŲ SU- SIVIAŽIAVIMO.

Aš patarčiau kad rengiamas lai- kraštinių susiviaziaivimas atsiūtyt pabaigoj berzelio mėnesio. Tas laikas išleistojaus yra liuosėnis už žiemos laiką, pavasaryje kiek- vienam yra malonu išvažiuoti ant kelių dienų, ir iki tam laikui kiek- vienas galės pasirengti su savo programą.

Žiemos laiką išleistojaus per brangu gaisinti važinėjimams.

A. Olszewskis.

AKIS IR JOS SVEIKATA.

Akis turi pavidalą skritulio, i- kurio pryskainė sieną įdėta dalis mažesnio skritulio. Akies išie- kila apie colį, plotis truputį ma- žiausias. Ji įdėta į duobę, išgaubtą kauklose viduje ir galvos. Laikosi vietoj su pagelba plėvių ir rau- menų, nuo kurių priguli jos ju- dėjimas. Iš šonų kauklos apsaugo- ja akį nuo sudavimų. Apart to, ji apvilkta eile tankių, kurie suma- žina veikmę sudavimo iš prysakio ir ji pridengeta vokais.

Akies vokas susideda iš odos, jungiančio meginio, raumenų ir kremzlės. Voko meginys yra la- bai retas ir greitai sutinsta nuo sudavimo arba ligos. Paprastai juoda akis reikšia, jog kraujas iš- sudynį persisunkė ir retą meginį, iš kurio jis negreit susigeria, tuo-

po sumušimui gerai yra vartoti šal- mas pridėjimas sustabdomi timino, vėliaus karsti pridėjimai paskubi- na susigeria.

Vokas iš vidaus yra išstiasas plė- ve vadinama conjunctiva, išduo- danda gliaumę. Ta gliaumė ir iš- asaros pavilgo akį, kad ji nesi- trintų su voku. Prysakiję voko, netoli blakstienų, yra grūmelėliai, išleidžiantis aliejutą medęga, kuri patepa voką ir neleidžia asaroms bėgti ant veido. Voko užduotis yra — apsaugoti akį nuo suže- dimo ir išsklaidyti asaras po visą akį, kad būtų drėgna. Kada susi- renka daug asarų, mirkčiojant, jos sueina į kanalą, kuris eina į nosį. Jei vokai esti paralyžiuoti arba negal užsidaryti dēlei išsivadimo akies į prysakį, prysakinė akies dalis tuojaus netenka savo žibėjimo ir apjakimas greitai įvyksta.

Iš krašto voko išaugę švelnus plaukučiai, vadinami blakstienoms. Užsimerkus, viršutinės blakstienos susipina su žemutinėmis, pasidaro tvora apgynimui nuo vėjo, dulkių ir šviesos. Jų šaknys yra labai įėjusios nervai, su kurių pagelba akis pajunta prisitartinant daig- tą tamsoje arba kada matymas už- imtas kuoni kitu. Dēlei uždegini- saknis su elektra. Uždegimas vo- ko krašto blakstienai kartais iš- spūla, kiti jų vietoj išauga į vi- "Kova"; Barono laikraščio, žino- ma, nėra ką minėti, nes su juom, turbūt, nesutiktų kiti laikraščiai. "Vienybė" pirmutinį sumany- mą išplatino dar labiau, sumanydamas susiviaziaivimą visų lietuviškai ra- šančių, nes jeigu tie būtų apenkti, kils paskui nesupratimai tarp lai- kraščių redakcijų ir į juos rašan- čių.

Asarų prietaisas susideda iš as- arinio grumolio, esančio viršuti- niame iš lauko kampė akies ir tu- ri apie dešimtį kanalų, kuriais iš- bėga asaros ir plaukia per akies skritulį ir artymiausiam prie nosies kampė įeina į mažą škilutę ir kanalu bėga į nosį. Paprastai mes neįjaučiam bėgimo asarų; bet ka- da akis suerzinta nuo vėjo, dumų ar gazu, asarų pasidaro daug, jos nesutelpa į kanalą ir išbėga ant veido ir jaučiamis nosyje. Verkiant parsieina tankiai šluostyt nosį dē- lei susirinkusių asarų.

Tolydimas asaravimas gali paeiti nuo darbo tokioj vietoj, kur yra daug dumų, garų ir dulkių, nuo uždegimo akies plėvės — konjunktivos, nuo akies įtempimo ir nuo užsikimimo kanalo.

Plėvė, kuria užtiesta vokas iš vidaus, teipgi apvelka ir prysaki- nę akies dalį. Ji turi daug krau- tų sudynį ir labai greitai parausta nuo suerzinimo ar suzeidimo. Akies plėvė asariniu kanalu yra sujungta su nosies gliaume, už- taigi atsitikime nosies uždegimo, tas uždegimas pereina ir ant akies plėvės — konjunktivos.

Paprastai akies plėvės uždegi- mas paeina nuo akies įtempimo, dē- lei negero matymo arba nuilsimo, teip kad įsitaikys tinkamas stiklus (akinius) ir pasijusęs, uždegimas pats pereina. Kitos priežastys yra nosies kataras, ligos asarinių prietaisų, gazi, dulks, dumai. Geras vaistas tokiose atsitikimuose yra borinė rugstis 2 procentai (dvi dalys ant šimto).

Akies pulavimas yra reta liga, bet labai pavojinga, nes imu laiku pagadina akį. Kudikių plėvės už- degimas buna tankiausia priežas- tis apjakimo. Jeigu tuoj po gi- mimumi kudikio akys yra raudonos, tuomet kuogrečiausiai reikia šaukti gydytojas. Bevilkinant keletą adynų kudikis gali apjakti. Atsitik- tusios tokiai ligai, reikia daboti, kad kiti neužsikrėstų. Abusai, skurailiai vartojami ligonio, turi būti sudeginoti, blūdai turi būti duodami atskirai nuo kitų ir jei- ga viena akis skaudama, reikia sau- goti antrą nuo užsikrėtimo.

Trachoma yra labiausiai prasipla- tėjusi liga; ji yra da pavojingėsi. Nuo trachomos voko plėvė pasida- ro šiurkšti ir sugadina prysakinę akies dalį. Dēlei akies uždegimo nuo briaunų prianga mėsų, ku- rios susitraukia, iškreipia blakstie- nas, teip, kad jos pakrypsta į vi- dy. Ši liga labiausiai prasiplati- nus skurdžių tarpe, kur daugelis žmonių buna susikimę vienam kambaryj. Kartais ji buna epide- miška labdarystės namuose ir ka- lejimuose. Tokiose institucijose ypatingai turi būti prižiūrima, kad

neuzsikrėstų vienas nuo kito, var- tojant tuos pačius abrusus ir bliu- dus. Geriausia atskirti ligonis nuo sveikų.

Daugelis žmonių, turėdami toly- dzio akies uždegimą, vartoja na- mines gyduoles, neįsiekodami ligos priežasties. Jie gauna akių lasus nuo visokių šundaktorių ir daugelis tų lasų turi savyje pavojingus va- istus kaip: kokainas ir atropinas, kurių vartojimas da labiaus suga- dina akis.

D-ras F. Matulaitis,
So. Boston, Mass.

LAI IR MANO GRASIS BUVA.

Nusistebėjau iš straipsnio p. Kal- naverčio "Kas sakė, kad socia- listai nori pinigų panaikinti?" tilpusio "Liet." nr. 44. "Butų visi užgančindinti, jei tik tą plaktų, kas kalta, bet kaip man gali kantrybės tekti, kada nekaltai plaka? Suro- kuota visa eilė socialistų "dides- niųjų", priguliniųjų prie penkio- likmilijoninės korporacijos, vadi- namos Atlas Trading Association, arba Jocio pramonės. Jei tos ypa- tos priguli į virš minėtą bendrovę, tai pagal mano supratimą tas ne- reikiša, kad visų socialistų parei- gą prigulė į ją ir pardavinėt akci- jas todėl ir p. K. nepritinka sakyt- "socialistai". Aš esmi socialistu, bet ne tik nepriguli į Jocio kom- paniją, bet piktinuosi iš šisų pri- guliniųjų, nors ir aš kvietimus ga- vau labai nuosirdžius prisidėti prie jos. Nežinau nė priežastį, dėl ko kokių jė "priguli prie jos; kada vienu užklausi, kodėl priguli į tokią žinomą ypatų tveriamą ben- drovę, gavau atsakymą: girdi, ma- nos varda pavartojo dēlio, kad esant po kitu vardu Brooklyn to- ypatos firmai, aš turėjau akcijas pirkęs, tai firmai subankrutinus, aš ne atsiėmiau pinigų už įmokėtas akcijas, tai dabar, girdi, mane lai- priedasčių kaip ir plaukti kitose vietose.

Asarų prietaisas susideda iš as- arinio grumolio, esančio viršuti- niame iš lauko kampė akies ir tu- ri apie dešimtį kanalų, kuriais iš- bėga asaros ir plaukia per akies skritulį ir artymiausiam prie nosies kampė įeina į mažą škilutę ir kanalu bėga į nosį. Paprastai mes neįjaučiam bėgimo asarų; bet ka- da akis suerzinta nuo vėjo, dumų ar gazu, asarų pasidaro daug, jos nesutelpa į kanalą ir išbėga ant veido ir jaučiamis nosyje. Verkiant parsieina tankiai šluostyt nosį dē- lei susirinkusių asarų.

Asarų prietaisas susideda iš as- arinio grumolio, esančio viršuti- niame iš lauko kampė akies ir tu- ri apie dešimtį kanalų, kuriais iš- bėga asaros ir plaukia per akies skritulį ir artymiausiam prie nosies kampė įeina į mažą škilutę ir kanalu bėga į nosį. Paprastai mes neįjaučiam bėgimo asarų; bet ka- da akis suerzinta nuo vėjo, dumų ar gazu, asarų pasidaro daug, jos nesutelpa į kanalą ir išbėga ant veido ir jaučiamis nosyje. Verkiant parsieina tankiai šluostyt nosį dē- lei susirinkusių asarų.

Asarų prietaisas susideda iš as- arinio grumolio, esančio viršuti- niame iš lauko kampė akies ir tu- ri apie dešimtį kanalų, kuriais iš- bėga asaros ir plaukia per akies skritulį ir artymiausiam prie nosies kampė įeina į mažą škilutę ir kanalu bėga į nosį. Paprastai mes neįjaučiam bėgimo asarų; bet ka- da akis suerzinta nuo vėjo, dumų ar gazu, asarų pasidaro daug, jos nesutelpa į kanalą ir išbėga ant veido ir jaučiamis nosyje. Verkiant parsieina tankiai šluostyt nosį dē- lei susirinkusių asarų.

Kad peršoko per šunį, peršoks ir per vuodegą, patarė sakų; bet ar peršoko per šunį, o per vuode- gą ne, t. y. apsilenkė su kitais di- desniais socialistais negu jo iš- skaitliuoti.

Bet kad socialistų programoj yra pinigų panaikinimas, to nie- kas neuzginčys; o kartais ir tuos pačius socialistus gyvenimo aplinkybės priverčia taip užsėst, kaip galima pelynt sau duoną, nes da- bartinis surėdymas laiko tvirtai su- spaudęs lygiai visus, tad negalima pagal savo supratimą ir norą elg- tis, turi kartais ir socialistas būti toks žmogus, kaip ir kiekvienas, nes kitaip atsieitų badu dvesti.

P. Silpnutis.

EILĖS PROZOJE.

Nusileisk į pusyną ir gėrėkis ten džiaugsmu pušiu, ir klausyk ten tu jį šlamėjimo. Ar pa- tinka tau būti miške, kada medžiai verkė verkie? Ar supranti jų skundus, ar atjauti juos? Me- deliai gyvi, jie jaučia ir supranta viską.

Rytmetyje, kada saulė pakėja iš savo guolio, kada ji siunčia sveikinimo spindulius, pirmiausia pabunda pusis, ji žiuri ir gė- risi saulutės spinduliais, kurie ma- lioniai glosto jos mažą garbinuotą galvutę. Prabunda jau miškas, medeliai šaipo, šnabžda, ir vieni kiti bučiuoja. Miškas linksminas. Medžiai gyvi, jie supranta ir at- jaučia viską. Kada užtemsta dan- gus, kada smarkiai griauna perku- nas ir siaučia vėsula, tada persikei- čia visa gamtos dekoracija, ir miš- kas bangtoja lyg jura, vaitoja jo krutinė. Mazos pusytės lankstosi, blaškosi lyg įieskodamos priegla- dos... Stai ir vėl viskas prasi- vata. Saulėlė juokiasi ir bučiuoja žemę, augalai skečiasi, o miškas šnabžda paslaptingai; tai juokiasi, tai verkia... O žmones, ar jūs pažįstate medelių išmintį ar su- prantate apie ką jie šnabžda, ko jie verkia, ir ko juokiasi?...

P. Gintaras.

TAUTYSTĖS SAPNAI.

Kur dingote dienos pilnos įkvėpi- mo, kur norai kilčiansių darbų? Kur likote darbai iš pasišventimo Vien artimo labui ir laimei žmo- nių? Kur dingote dienos linksmybės, gyvumo, kada siela svieto dar nepažinojo? Kad' nekaltos mintys: ir gimė ir žuvo; Sirdis nesuprato, skausmų nebijojo. Zinau, neb'sugryžta jaunybės me- teliai, Laik's savo bangose seniai juos panėrė; Seniai jau nuyto ir tiejie žiede- liai, Ką širdj vihojo; lapuos' pasinėrė.

Kur dingote dienos pilnos įkvėpi- mo,

Kur norai kilčiansių darbų? Kur likote darbai iš pasišventimo Vien artimo labui ir laimei žmo- nių?

Kur dingote dienos linksmybės, gyvumo, kada siela svieto dar nepažinojo? Kad' nekaltos mintys: ir gimė ir žuvo;

Sirdis nesuprato, skausmų nebijojo.

Zinau, neb'sugryžta jaunybės me- teliai,

Laik's savo bangose seniai juos panėrė;

Seniai jau nuyto ir tiejie žiede- liai,

Ką širdj vihojo; lapuos' pasinėrė.

Man gaila šiandieną jaunystės svajo- nių,

Gaila praėities ir to laiko bran- gaus,

Gaila nekaltų ir teisių abejonių Ir gaulios to laiko brangiausio, gražaus!

P. Gintaras.

Tėvynės Mylėtojų Dr-stės Reikalai.

Visus raštus Tėv. Myl. Dr-jos re- kaluose, kuopus ir pavienios ypatos malonės siūti Dr-jos Lit. Kom. na- riui ir redaktorui.

J. LAUKIS,
601 Brick st., Valparaiso, Ind.

CHICAGO, ILL.

22 kuopa ant Bridgeporto pra- neša, jog jos mėnesinis susirinki- mas atsisub nedėlio, 14 d. lap- kričio, Ridiko svetainėj (kampas 33 gatvės ir Illinois Court — tuo- jaus už "Lietuvos" namo). 22 T. M. D. kuopa pradės susirinki- mą tuojaus po 35 S. L. A. kuopos susirinkimo, taigi apie kokią 4 valandą.

27 T. M. D. kuopa ant Town of Lake praneša aplinkui gyvenan- tiems lietuviams, kad ji savo mė- nesinį susirinkimą turės šį nedė- dienį, 14 d. lapkričio, terpu 3 ir 4 valandos, svetainėje Berzinskio (kampas 46 gatvės ir Paulina ave. Meldžiama nemaisyti šitos kuopos su pašelpine draugija, kuri užsi- dėjo sau vardą "Tėv. Myl. Draugi- ja No 1".

Kas nori gauti 7 knygas (su daugybe dailių paveikslų) Kudir- kos raštų, tegul ateina ant šitų su- sirinkimų ir prisirašo prie T.M.D. T. M. D. snariai moka tik 60 centų ant metų ir už tai gauna dy- kiai netik minėtus Kudirkos raš- tus, bet visas knygas, kokias T. M. D. išleidiu. T. M. D. pagar- sino, jog Kudirkos raštus, tikra vertė kurių yra apie \$5.00, duos visai dykai visiems, kurie prisira- šys prie T. M. D. iki Naujų Metų. Paskui jau negalima bus gauti jų už dyką. Todėl ir primename chi- kagiečiams, jog šitie susirinkimai yra priešpaskutiniai iki Naujų Me- tų. Susirinkiman gali ateiti kas tik nori.

Kas nori gauti 7 knygas (su daugybe dailių paveikslų) Kudir- kos raštų, tegul ateina ant šitų su- sirinkimų ir prisirašo prie T.M.D. T. M. D. snariai moka tik 60 centų ant metų ir už tai gauna dy- kiai netik minėtus Kudirkos raš- tus, bet visas knygas, kokias T. M. D. išleidiu. T. M. D. pagar- sino, jog Kudirkos raštus, tikra vertė kurių yra apie \$5.00, duos visai dykai visiems, kurie prisira- šys prie T. M. D. iki Naujų Metų. Paskui jau negalima bus gauti jų už dyką. Todėl ir primename chi- kagiečiams, jog šitie susirinkimai yra priešpaskutiniai iki Naujų Me- tų. Susirinkiman gali ateiti kas tik nori.

Kas nori gauti 7 knygas (su daugybe dailių paveikslų) Kudir- kos raštų, tegul ateina ant šitų su- sirinkimų ir prisirašo prie T.M.D. T. M. D. snariai moka tik 60 centų ant metų ir už tai gauna dy- kiai netik minėtus Kudirkos raš- tus, bet visas knygas, kokias T. M. D. išleidiu. T. M. D. pagar- sino, jog Kudirkos raštus, tikra vertė kurių yra apie \$5.00, duos visai dykai visiems, kurie prisira- šys prie T. M. D. iki Naujų Metų. Paskui jau negalima bus gauti jų už dyką. Todėl ir primename chi- kagiečiams, jog šitie susirinkimai yra priešpaskutiniai iki Naujų Me- tų. Susirinkiman gali ateiti kas tik nori.

Kas nori gauti 7 knygas (su daugybe dailių paveikslų) Kudir- kos raštų, tegul ateina ant šitų su- sirinkimų ir prisirašo prie T.M.D. T. M. D. snariai moka tik 60 centų ant metų ir už tai gauna dy- kiai netik minėtus Kudirkos raš- tus, bet visas knygas, kokias T. M. D. išleidiu. T. M. D. pagar- sino, jog Kudirkos raštus, tikra vertė kurių yra apie \$5.00, duos visai dykai visiems, kurie prisira- šys prie T. M. D. iki Naujų Metų. Paskui jau negalima bus gauti jų už dyką. Todėl ir primename chi- kagiečiams, jog šitie susirinkimai yra priešpaskutiniai iki Naujų Me- tų. Susirinkiman gali ateiti kas tik nori.

Kas nori gauti 7 knygas (su daugybe dailių paveikslų) Kudir- kos raštų, tegul ateina ant šitų su- sirinkimų ir prisirašo prie T.M.D. T. M. D. snaria

- 19 D. L. K. Gedimino draugija, Renton, Wash.
20. Laisvės Kliubas, Philadelphia, Pa.
21. D. L. K. Vitauto draugija, Wilkes Barre, Pa.
22. S. L. A. kuopa, Wamamie, Pa.
23. Sv. Kazimiero draugija, Plymouth, Pa.
24. D. L. K. Vitauto draugija, Plymouth, Pa.
25. Liet. Pol. Kliubas, Union City, Conn.
26. Sv. Jurgio draugija, Union City, Conn.
27. Liet. Mokslo draugija, Pittsburgh, Pa.
28. Liet. Ukės draugija, Panna, Ill.
29. 82 S. L. A. kuopa, Panna, Ill.
30. 54 Skyrius Unijos, Brooklyn, N. Y.
31. Sv. Petro ir Povylo draugija, Westville, Ill.
32. Sv. Antano draugija, Nanticoke, Pa.
33. Simano Daukanto draugija, Baltimore, Md.
34. Liet. Sunų draugija, Springfield, Ill.
35. Liet. Benef. Pol. Kliubas, Scranton, Pa.
36. Joachimio Lelevelio draugija, Scranton, Pa.
37. Sv. Baltramiejaus draugija, Lewiston, Me.
38. Svent. Kazimiero draugija, Schenectady, N. Y.
39. Liet. Pol. Kliubas, Elizabeth, N. J.
40. Sv. Kazimiero draugija, Elizabeth, N. J.
41. 72 S. L. A. kuopa (Liet. Dukterų draugija), So. Boston, Mass.
42. D. L. K. Algirdo draugija, Jersey City, N. J.
43. D. L. K. Ringauda draugija, Harrison, N. J.
44. Sv. Kazimiero draugija, Montréal, Canada.
45. Karevių Algirdo Uzarų, Philadelphia, Pa.
46. Liet. Sunų, Cambridge, Mass.
47. Sv. Rocho, Montello, Mass.

Cia nėra vardu T. M. D. knopų, nes suprantama, kad visa T. M. D. tam tikslui aukavo daugiausiai, nes visą savo turta.

Šita suraša garsiname todėl, kad draugijos, kurių čia vardai tilpo gal kartais perkreipti, ar per neapspūstijimą ir visai čia nepažinti, — kad tos draugijos galėtų musų klaidą atitaisyti kol dar ne vėlu.

Jeigu kokios draugijos vardas nėra čia tilpęs, tai lai teikiasi apie tai trumpai pranešti T. M. D. Centro valdybai (Izdininkui) su pažymėjimu, kiek draugija aukavo ir per ką siuntė pinigų. Peržiūrėjus knygas, galima bus klaidą atitaisyti.

Teipat pranešame visoms toms draugijoms ir ypač, kurios yra prisidėjusios aukant išleidimui Kudirkos raštų (žinome ne vieną tokia), bet iki šiolė dēlei kokių nors priežasčių dar tų aukų neprisiuntę T. M. D. izdininkui, tegul jos pasiskubina tą padaryti, jeigu nori, kad jų vardai patilptų Kudirkos raštų laidoje ir liktų ten ant visados, kaip vardai musų literatūros remėjū.

Šita suraša laikysime iki 15 d. gruodžio; po tam jis bus pasiųstas spausdruvei.

Todėl, kas prisijus žinias iki tam laikui, galima bus vardus pataisyti, arba pridėti naujus.

T. M. D. Centro Valdyba

NAUJI RAŠTAI

"Lietuvių Tauta". L. Mokslo Draugijos raštai. Kn. I. Dalis 3. Su 21 paveikslu. Vilniuje 1909 metų.

Telpa sekanti raštai: Kun. J. Žiogas, Archaiologiški tyrinėjimai Gaidės apylinkėje. V. Nagevičius. Kirminų kalno kapinės. K. Buga. Romovė, Crive, Zniz. D. Daugela. Lietuvių kalbos liekanos Lietuvos didžiosios kunigaikštystės teisnuose. J. Basanavičius. Lietuviškoji kalba valstybės raštuose. Kun. J. Tumas. Kunigaikščio Sim. Giedraičio laiškas. Basanavičius. Iš Seimų vyskupystės istorijos. K. Grinius. Keletas dokumentų Seimų vyskupystės istorijai (1813–1823 m.). Prof. I. Boudouin de Courtenay. A. a. tunc. vyskupo A. Baranauko laiškas ir prof. J. Boudouin de Courtenay rašyti. Iš Lietuvos Mokslo Draugijos kronikos. L. Mokslo Draugijos raštai 1908–1909 m. Pataisymai ir priedai.

Tikėjimų Istorijos Rankvedis

Su paveikslais

Parašė, bendradarbiaujant kitiems mokslininkams,

P. D. Chantepie de la Saussaye,

Teologijos profesor. Amsterdame,

Vertė J. Laukis

jimo idealu. Metodizmas, atsižymėjantis teo buddizme, kaip ir protestonų bažnyčiose priešingai, yra teip visas įsigilinęs į palaimos pasiekimo metodą, jog nežiurint į daugybę lankstybių, jo prirašomų, jis tankiai apleidžia tikrą dorą. Galiausiai, yra ypatinga klaida, kylanti iš pripažinimo doros ir tikėjimo idealų tobulumo priešingybės iš vienos pusės, ir reališumo iš kitos, vedančios prie pripažinimo dvigubos doros; viena pašvenčiantis savo gyvenimą idealu, kita, žemesnė, negalintiems nusikratyti svieto pančių, butent, dora vienuoliams ir svietiškoms. Pirmutinė tankiausiai negatyviška. Žmonės tik atsielskia tobulumą per askeetiskas lankstynes, apmąstinėjimus ir abstrakciją ir ypatingai atmetant gyvenimo sąlygas šitame sviete. Antroji yra iš priedermių galimų ir būtinų išpildyti žmogui gyvenančiam sviete. Pavojaugiausia šito atskyrimo pusė, randama teip Indijoje, kaip ir krikščionybėje, yra tas, kad veikioji dora yra statoma žemesniu laipsniu, nevedančiu visai, arba tik labai antriniu keliu prie tobulybės ir kad augštesnis idealas visai išmestas iš žmonių gyvenimo abelnei, kurie turi tenkintis svietiskąja dorybe.

Šitepos mes matėme, kaip standžiai susiviję tikėjimo ir doros gijos. Kad tikėjimiskas gyvenimas turi ne tik etišką, bet ir mytišką pusę ir kokioj atnašoj jiedu stovi vienas prie kito, tai yra dalykai, kuriuos galime tik paliesti, nebandydami pilnesnės apskėtos.

Galimas, dailė teipgi padaro tulą priešingybę dora ir Schliermacheris, pav., sulyg šito pagrindo padalinio visus tikėjimus į tokius, kuriuose dievotumas yra persveriamai estetiškas ar teologiskas. Iš kulto padalinimo, kurį padavėme skyriuje 9, kaip simboliskio, arba praktiško, išėina, jog tik sulyg pirmojo, ką tikėjimas gali reikalauti dailės pagalbos, nes čion didžiausias auklumas yra kreipiamas ne linkui pasekmių, kurios reikia apturėti, tik linkui išreiškimo formos. Todėl gausus tikėjimiskas dailės išbūjojimas išstums prysakin išreiškiamąjį ir simboliskąjį tikėjimo pusę, palikdamas praktišką dievotumą daugiau užpakalyj. Dailės patarnavimas tikėjimui neturi būti mažinamas. Suteikdama tikėjimiskoms mąstims ir jausmams išraišką ji išaukėja ir padaro juos gyvais, veizdžiais ir konkretiškais; bet ji teipgi gali sumedžiaginti juos ir tokiu būdu padaryti pavojų, jog mes žiūrėsim į gražią viršutinę formą, užmiršdami vidurinę prasmę. Vietoje kelti dviasį į augštesnį skraistą, dailė stengiasi parodyti harmoniją šitame sviete. Šitas liečia ypatingai plastišką dailę ir dēto yra suprantama, kam ginčai dėl dailės teisių tikėjime buvo vedami ypatingai už paveikslus. Iš kitos pusės, dailė kalta tikėjimui savo praklimusias mąstis ir įkvėpimus, nors ji teipgi buvo varoma ant beskonio tikėjimisko simbolizmo uolų ir vienvali turėjo liuosuotis nuo pančių tipų perdaug steoretypuotų bažnytinio padavimo.

Terp įvairių dailių, patarnaujančių tikėjimui, randame šoki ypatingai žemesniuose vystymosi laipsniuose; architektūra, plastišką ir dramatišką dailę viduriniame laipsnyj, poeziją ir iškaltą augštesniame ir augščiausiame; muziką visuose laipsniuose. Sulyg savo prigimimo ir budo įvairius tikėjimai labai skiriasi savo auklėjime dailių. Po to, ką pirmiau pasakėme apie įvairias dailės, turime tik pridėti labai teisingą Revillees pastebėjimą, jog ten, kur tam tikri tikėjimai yra sakoma, esą be dailės, mums reikia atskirti "dar ne" nuo "daugiaus ne". Jei semitai patriarchališkuose laikuose, graikai ir romėnai ankstyviausiam periode ir Tacito germanai garbino dievystę be šventinamų, be stačių, ar bent su labai netikusiais, tai juos reikia teip laikyti kaip laukinius burius, nes jie neturėjo dar dailės užtektinai išlavintos duoti savo pagelbą tikėjimui. Bet kad persai, žydai po ištremimui ir mahometonai nesileidžia jokių paveikslų, tai to negalima aiškinti dailiraiska stoka, tik tuo, kad jų tikėjimai turi supratimus apie dievystę, kurie nesileidžia jokio plastiško išreiškimo. Krikščionybėje teipgi įvairios pažvalgos sulyg dailės atnašos prie tikėjimo yra ankštai susiršę su įvairiais tikėjimo supratimo ir įvairių dievotumo formų faziais.

Nusistatymo raštai. Prie raštų, iš kurių galima rinkti medžiagą tikėjimo mokslui, turime įrašyti geografinę ir mistiologinę rašlavą kuopliausiai. Sekanti yra ypatingai svarbi tikėjimo istorijai: Zeitschrift fuer Ethnologie, nuo 1869 m. (Redaktorius — A. Bastian, R. Wernmann, R. Virchow ir A. Voss); Zeitschrift fuer Voelkerpsychologie und Sprachwissenschaft, nuo 1869 m. (Redaktorius — M. Lazarus, H. Stenhal).

Antropologijoje Pritchardo, Darwino, Huxleyo ir de Quatrefageso darbai yra ypatingai svarbūs. Daug buvo nuveikta antropologijai kaip ir etnologijai A. Bastiano, kuris yra didelis kolektas. Jis sutalke turtingą medžiagą, kurio jis surinko visose svieto dalyse, į sistematiskus raštus (Der Mensch in der Geschichte, 3 tom. 1869. Grundriss der Ethnologie, 1874), ir į skaitlingus bei detališkus veikalus apie atskirus dalykus, tik ant nelaimės tokiu neaiškiu stiliumi ir teip netikusiai sutalpyti masomis, kad jo knygos, su mažais išimtiniais, kuone nepaskatytos. G. Gerlando pirmas ir, ant nelaimės, vienintelis tomas Anthropologische Beiträge (1875) yra labai pratingas, nors išaukus daug priešgimimo. R. Andriego rinkiniai Ethnographische Parallelen und Vergleich (1878), Neue Folge (1889), yra didelio aktyvumo. G. Gerland, A. Tylor, Ethnographie (1876). Kaip abelinas apvalgas pamatinė: E. B. Tylor, Anthropology (1881); jis teipgi parašė straipsnį apie antropologiją Ene. Brit.; O. Peschel, Voelkerkunde (1874, 6ta laida 1885, labai mažai padidinta); teipgi kiti šito raštiniuko veikalai apie geografinę kuolablausiai pamokanti; Fr. Mueller, Allgemeine Ethnographie (1873 m., 2ra peržiūrėta laida 1879); jis teipgi reds etnografikas dailis antropologijai dailai kelionės apie svietą Austrijos frogato. Novara (1868).

Terp didesnių veikalų, G. Klemmo Allgemeine Kulturgeschichte der Menschheit (10 tom., 1843–1852 m.) vis dar branginama dėl skaitlingų ištraukų iš kelioliki, esančių jame. Bet Klemma toli perėjo Th. Waitz, Anthropologie der Naturvoelker (6 tom., 1859–1872 m.); pirmas tomas. Ueber die Einheit des Menschengeschlechtes und den Naturzustand des Menschen, išėjo žrui laidoj 1876. Penktas iš šešias tomas nėra Waitz rašyti, tik G. Gerlando; visas yra nepasiekiamas veikalas su turtinga bibliografija, ir nors kiek pasenęs, faktai pilnai išlikim, bet nuomonės sulg tikėjimiskų dalykų, ypatingai pas Waitz, nevisuomet teisingos. Keistatrum, mąstis tabeluotai etnografiską ir antropologiską medžiagą kaip sulg laukinių, teip sulg senovės ir šios dienos civilizuočių tautų, buvo užimanti senovės ir šios dienos civilizuočių tautų, buvo užimanti H. Spencerio ir nuveikta po jo priežura sulg jo filosofijos sumanymų. Tas pagimėd sekanties veikalas po abelnu antrąja Descriptive Sociology: I. Angliai, J. Collingridge, E. Senovės meksikalų, viduriniai amerikiečiai, Cyp. greto veisles ir Malajų kalpolyndžiškos veisles D. Duncano; 4. Afrikinės veisles, D. Duncano; 5. Aziatiškos veisles, D. Duncano; 6. Amerikininės veisles, D. Duncano; 7. žydai ir finikai, R. Scheppligo; 8. Prancūzai, J. Collingridge. Nors medžiaga nevisuomet yra rinkta iš geriausių versimų ir pritaikyta prie filosofiskos pažvalgos, vienok galima ją pasinaudoti, ypatingai Duncano rinkimais, su nauda, bet atsargiai.

Tikėjimas apibūskamas Tyloro, Lubbocko, Fr. Schultzeo, ir k. veikaluose, kurie buvo minėti abelonoje dalyj, kitos knygos bus pamatinė prie atskirų grupų. Gerai parakta ir trumpa laukinių tikėjimų apvalga yra paduota A. Revillees, Les religions des peuples non-civilises (2 tom., 1883 m.), kuriame geriančiai autoritetai yra paduoti ir išnaudoti. Kad pastarnauti katalikų polemikai prieš vystymosi teoriją, W. Schneider išleido iš akvyos medžiagos, Die Naturvoelker, Misverstandnisse, Missentungen und Mischhandlungen (2 tom., 1885–1888 m.).

ANTROPOLOGIJA IR ETNOGRAFIJA

Antropologija užsima psichiška žmogaus gyvenimo puse, etnografija drauginė; pirmoji ima žmogų kaip gamtišką esybę, antroji kaip racionališką drauginę esybę. Lengvą suprasti, jog šitie du mokslai negali būti aiškiai atidalinami, nes kiekvieno žygių jų klausimai susikerta vienas su kitu. Nėra priežasties darymui dar kito skirtumo tarp etnografijos ir etnologijos, kaip tiliams tas norėtusi daryti. Nors etnografija gali paimti į rybas savo klausimų visą protišką žmogaus augi, bet žmonės abelnai skiria etnografiską žemutinių veislių aprašymą nuo civilizuočių tautų apskėkėjimo ir tokiu būdu pastato etnografiją tarp antropologijos ir istorijos. Šitoje etnografiskoj dalyj mes turime dvigubą tikslą pirmą savę. Pirmiausiai, kiek mokslas gali mums pagelbėti, paduosime apvalgą etnografiskų žmonių dalinimų, nes jie išdalies gelbsti apskėkimui tikėjimo augio. Paskui pažvelgsime į tikėjimus, randamus pas įvairias žmonių veisles ir nesirubežiuosime laukiniais, bet insime į savo privedžiojimą tas pusiau, ar visai civilizuočias tautas, kurių istoriskas augis yra užslėptas nuo musų akių, tokias, kaip suomiiai, japonai, civilizuočios Amerikos tautos, keltai, slavai ir net finikai.

Išimtinai antropologiskus klausimus galime atidėti į šalį. Vienas svarbiausių yra žmonių vienumas. Tikras ginčo stovis tarp monogenistų ir polygenistų yra tas: kad paegios vienumas negali būti parodytas nė istoriskai, nė kalbiškai, bet kad fiziskas ir psichiškas vienumas yra ypatingai patvirtinamas gausumu maišytų veislių ir susitaikymu savo reikalavimuose, buduose, ir tt. Klausimui sulyg skirstymų žmogaus prie įvairių rūšių turime prisizūrėti arčiau. Žmonės yra skirstomi į veisles sulyg tam tikrų paveldėjimų ar tipikų fiziskų budo skirtumų, ir į tautas bet tautų šeimynas sulyg kalbiškų ir istoriskų sąryšių; pirmas skirstymas priklauso antropologijai, antras etnografijai, bet jų negalima skirti vienos nuo kitos. Pas laukinius veisles yra vienintėlis dalykas, kurio mes galime žiūrėti, bet augštesniuose civilizacijos stoviuose šitas padaro tik pagrindą, ant kurio yra atsibuvęs tautos augis. Labai retai terandi tautisko jausmo monarchijoj, kur įvairios veislės politiskai sujungta. Bet įvairios šakos tos pačios veislės dėl abelno likimo gali suaugti į vieną tautą. Gerai žinomi šito tvirtinimo pavyzdžiai suteikiami yra Austrijos ir Prancūzijos.

Žmonių klasavimui keletas atžymybių imta į skaičių. Pirmiausiai odos varsa: net senovės egiptiečiai pažinojo šito-skrymto ženklą; ant savo monumentų jie piešė syrus geltonai, lybiečius baltai, negrus juodai ir patys save raudonai. Blumenbacho vis dar populiariškame klasavime, kuriame istikro žmogaus veislės dalinama sulyg penkių sauszių, teipgi svarba dedama ant varsos, kaip svarbiausio atskirymui ženklo, kuriuomi paskirstoma į negrus, malajus, kaukaziečius, amerikiečius ir mongolus. Cuvier kalba apie baltašakis (kaukazines), geltonasias (mongolus) ir juodasias (etiopiskas) veisles; tokiu jau būdu Tyloras mini juodas, rusvas, geltonas ir baltas veisles.

Bet daugelis kitų fiziskų ir anatomiškų pobūdžių imta į svarbą. Šitepos Quetelet ismatavo augstį ir snaguri atnašą vidutinio didumo žmogaus (homme moyen) pas įvairias veisles; jis randa, jog augščiausi žmonės patagonai, viršija abelnai tik vienu ketvirtadaliu mažiausius žmones, busmėnus. Kaip klasavimo principas kaukulių pavidalas yra svarbesniu. Svedų antropologas, Retzius, padalinio žmones į dolichocefaliskai-ortognatiskus ir dolichocefaliskai-prognatiskus, brachycefaliskai-ortognatiskus ir brachycefaliskai-prognatiskus ir savo įvairiuose raštuose išskaitė visokias veisles ketveriopai po šita kategorija. Be to žmonių klasavimas buvo siūlomas ypatingai sulyg plaukų budo. Šitai Fr. Muelleris paduoda tokį sumanymą:

I Vilnaplaukės tautos:

a) kuodžiai (hottentotai ir papusai);

b) garbiniai (negrai ir kafrai);

II Svelnaplaukės tautos:

a) tiesaplaukiai (australiečiai, hyperborejai, amerikiečiai, malajai ir mongolai);

b) garbiniai (dravydai, nubijonys ir terpezminiai).

Prieš šitą klasavimo principą, sulyg plaukų, Gerlandas ir kiti parodė faktą, jog joks zoologas nevartoja jį savo gyvulių klasavimui kaip charakteristiską ženklą. Panašūs sprendimai yra prieš visus klasavimus, remiamus ant kokio nors vieno fizisko pobūdžio. Nė viena šiti skiriamųjų žymių nėra gana charakteristiska pati savi; daugumas nėra stoviams, bet iki augštam laipsniui yra įveikiamos išlaukinų aplinkybių ir skiriasi daug pas pavienius tos pačios veislės. Todėl daugumas žmonių savo klasavime jungia daugelį atžvalgų, etnologiskų (kalbiški apsiereiskimai yra paduodami antropologiskais (fiziskais) apsiereiskimams, arba pridėdami prie jų (teipgi Fr. Muellerio); arba klasavimo principas yra išvedamas ne nuo vieno, bet nuo visų ypatingumų, imamų drauge. Šituo paskutiniu būdu Peschelis ateina prie septynių veislių, — australiškos, paupasiškos, mongolėnų, dravidų, hottentotų ir busmėnų, negrų ir terpezminių. Šitame klasavime netinkamiausia grupą yra mongolėnai, palikti daugumos autoritetų labai nepasiekiantais, sulyg Peschelio gi suprantami mongolai, amerikiečiai ir malajai. Etnologiskai išvydžiai, kurie žmonių klasavime turi būti imami su fiziskais, patys savi negali duoti mums, patenkinamos klasavimo sistemos, tik be jų negalima apsieiti. Turime kreiptis prie kalbos ir budų; bet, kadangi budai negali būti sistematisškai sutvarkyta, tai mums lėtonė išimtinai parsieina prisizūrėti kalbai. Kol filologija nebuvo padariusi kelio, etnografija neturėjo teipgi teisingos vietos šale antropologijos. Sulyginamosios filologijos tardyme reikia žiūrėti kalbos formos (viensilabinė, jungtinė ir lankstomoji), kaip ir gausas žodžių (žodynas). Bet tautų giminingumo klausimai niekaip negali būti pilnai išristi šituo būdu. Net jei įvairios spragos musų dabartinėje filologiskoj pažintij butų užpildytos, tai vis nebutų galima išskaityti aiškiai istoriją daugelio kalbų iš jų dabartinio formų. Teipgi turime atminti, jog daugelis tautų savo kalbą išmainė ant savo svetimų valdovų ir ateivių kalbos, arba sumaišė ją su anų kalba (negriska-angliška, arabiškos šiaurinėje Afrikoje ir ispaniška pietinėje Amerikoje); tolygus procesas, apie kurį mes neturime žinios, galėjo įvykti kitose vietose. Todėl nevisuomet yra teisinga spręsti apie tautos paigą iš jos kalbos.

Turime paminti dar vieną klasavimą, butent, tą, kurį Gerlandas remia gamtiškų aplinkybių įtelme. Sulg įvairių žmonių padėjimų šalyse, kuriose jie gyvena, jie yra dalinami kaip didjuriskės, amerikietinės, mongolinės, arabiškos afrikinės ir indoeuropinės veislės, prie kurių galiausiai turime pridėti atskirus dravydus. Didžiausia abelonė sukelia čion išdrisymui skirti arabus ir semitus prie visų Afrikos veislių, kuomi, žinoma, Gerlandas gali kreiptis prie pavyzdžio Lathamio Atlantidos, ir prie pastebėjimo pana-

šumo ne tik tarp šiaurinių afrikiečių, bet teipgi kafų semitų veislių.

Savo etnografiskai apvalgai mes nesilaikysime jok mēginimo moksliskai dalyti tautas, bet abelnai seksime populiariskus geografiniskus dalinimus. Todėl trumpai aprasime įvairias tikėjimo formas, kaip jos apsiereiskia pas afrikiečius, amerikiečius, didjurėnus, mongolus ir terpezmiečius. Pas šitas atskiras veisles mes susitiksime su įvairybėmis civilizacijos laipsniuose. Užvadimui "civilizuotos ir necivilizuotos tautos", yra tik iš dalies teisingi, kadangi nėra tautos visiškų laukinybėje, bet visur kalboje ir drauginėse formose yra jau tili civilizacijos elementai. Su šita išlyga vienok galime palaikyti paprastus užvadinius. Tikriausiai dalykų yra sekti Tyloro sumanymą. Jis vadina tas veisles laukinėmis, kurios nedirba žemės, ar neturi naminių gyvulių, kurios užsilaiko medžiokle ir žvejojimu, gyvenančios daugiausiai giriose ir vartojančios tik prasčiausius medžio ir akmenų pabuklus. Bet kaip tik žemę yra dirbama ir bandos yra laikomos, tuojau augštesnis civilizacijos laipsnis yra pasiekiamas. Veisles šito vidurinio laipsnio Tyloras valina barbarais; jie gyvena daugiausiai apsisėdusiai garduose ar kaimuose, o jei bastosi kaip nomadiški piemens, tai jie yra išklę augščiaui laukinių stovio turėjimu savo bandų. Abelnai, barbarai gali apdirbti nauges. Trečiu laipsniu yra civilizacijos laipsnis, vartojimas rašto yra sąlyga, nuo kurios prasideda istoriskas gyvenimas, praeitis pasekmės suziniai imamams dabarties gyvenimui. Tikėjime teipgi galima atskirti tris laipsnius, bet jie nevisai lygiai eina su Tyloro trimis civilizacijos laipsniais. Žemiausiame laipsnyj randame viską, teip teorijoj, kaip ir praktikoje, visiskai nesuorganizuota; dvasios nėra pavientuojamos ir kuone išimtinai magiskos garbinimo formos sujungta su specialiskais kasdieninio gyvenimo reikalais. Viduriniame laipsnyj randame gerai organizuotą kultą su kunigija, taikiskai atsikartojančias šventes ir garbinimo formas, neturinčias jokios specialiskos laukiamos veikmės, tik teip sau vartojamos, kadangi jos priklauso Dievo garbinimo sistemai. Suziniai dabojamas ir išsivystę tikėjimiskais mokimams, perduodamas raštu, charakterizuoja augščiausią laipsnį. Mēs jau matome skyriuje 7, kaip sunku yra duoti tikrai užtektiną tikėjimų klasavimą ir todėl norėtume, idant šitie abelni patėmėjimai būtų imami tokiu klasavimu.

Vienas svarbus klausimas telikia: kuo galima išaiškinti šituos didelius skirtumus civilizacijoje ir tikėjime? Daugumas žmonių aiškina tą gamtiškais palinkimais, kuriuos viena veislė turi, kita ne. Pirmiausiai žmonės, terp kiti Klemm, kalbėjo daug apie veikliausias ir neveikliausias veisles; dabar tautų ypatybės nuodugniau ir aiškiau apskėmta. Kaip nē sunku buti atskirti pradinis burius ir tautiskus palinkimus nuo palinkimų kilusių istorijos bėgyje ir igytų besivystant, bet daugumas žmonių laikosi nuomonės, jog kraujas duoda tam tikrus palinkimus ir jog vienos aiškinių augštesnės civilizacijos gludo sąvokime veislių sumaišyme. Šituo klausimu buvo sukeltas žingeidumas platinuose ratuose, ypatingai gaivus pasipriesinimas išauktas Renano aprašymo prigimto semitiskų veislių palinkimo. Bet pažvalga, jog tam tikros pajegos ir palinkimai gamtos yra teikiama veislėms ir tautoms, nėra abelnai priimta. Yra mokykla, aiškinanti viską išlaukinėmis aplinkybėmis ir išlygomis; tuli šita šita esant materijalistiskais ir demokratiskais prietaisais*). Bet net Waitzas linkęs yra atidėti į

*) Sulg šito dalyko yra svarbus straipsnis: Race in Legislation and Political Economy (Antropolog. Review, 1886).

salį įvairių veislių pradinį protiskų gabumų skirtumus, tik kaip negalimus parodyti, bet teipgi kaip negalim Priesingai šitam žmonės nusisūničia ne tik prie stokos aišnimų, paremtų grynai išlaukinėmis sąlygomis, bet ypatingai tankiai prie prirodojų veislių nesugiebumo peržengti ta tikrus proto robežius; iš kitos gi pusės, prie spartumo, kokių tauta griebiasi ir palaiko viską, kas sutinka su gamtiškais palinkimais. Jei sulyginame karštakraujį negs su meiancholišku malajumi, tai vargiai tegalėsime tvirtinti jog šitos dviem veislėms sumainius savo bukles ir sąlyg, jie teipgi turės apkreiptus proto gabumus. Toki skirtum galima priskaityti tik pradiniam palinkimui.

2. AFRIKOS TAUTOS.

Nusistatymo raštai. Turtinga bibliografija iki 1859 m. pas Wait II. Nauji tyrinėjimai istorija yra, aprašyta Ed. Schauenburgo, Reisen Central Africa von Mungo Park bis auf Dr. Barth und Dr. Vogel (2 tom. 1865), ir pavidaile trumpas apvalgas K. M. Kano, paraisius teipgi olikų veikalų bibliografiją. Pilna medžiaga paduoda jau minėta abel rašlava kaip ir skaitlingi kelioliki aprašymai bei mistiologijai ataka tos. Mes pamatinėme tik svarbiausius patradėjus ir rinkėjų vardus: Baker, Barth, Burton (rytynė Afrikai), Callie (Timbuktū) Cameron (skersai Afrikai), du Challu, Hanoteau ir Lefonreux (Kabylia), Klunzinger (au tulinis Egiptas, Livingstone, Moffat, Mungo Park (vidurinė Afrikai), Rohlfis, Schweinfurth, Soleillet, Speke (Nyliuos istakas), Stanley, Vo (jo kelionės aprašyta H. Wagnerio). Medžiagos vertė etnografijai ir kėlimo istorijai, esanti šituose veikaluose, labai įvairi. Apvalgą vis šitos svieto dalies, kalbų paduoda R. N. Custo, A. Sberet of the Modern Languages of Africa (2 tom., 1883). Yra labai svarbus W. H. J. Blec tyrinėjimai pietinės Afrikos kalbų. Apie klurkus turime A. de Puttrefores Les Pygmées (1887 m.). Nuo kitokios atžvalgos yra svarbus A. Pusto, Afrikanische Jurisprudenz, Ethnologische juristische Beiträge z Kenntnis der einheimischen Rechte Afrikas (1887 m.).

R. Hartmann, Die Voelker Africa's (1875 m.); jis teipgi davė smul meniską aprašymą. Die Nigritier (1. 1876). Iš veikalų, sutelkiančių ypatingą aktyvumą tikintoj istorijai, pamatinėme sekanties. W. Bonnas Neuebeurtheilung der von de Guinee Goud-Tandem Slavekust (30 laida 1873 m.); A. Bastiano, Ein Beuch in San-Salvador (1859, šitas veikalas yra laimingai autorius stilius išėmimui ir padaro pagrindą daug gumi Fr. Schultzeo fetišizmo apskėkui; B. Cruickshank, Achtzehnjähriger Aufenthalt auf der Goldküste (1884); J. L. Wilson, Western Africa, its history, condition and prospects (1858).

Sulg šios dienos Egipto daugybę aprašymų kelioliki, iš dalies su paveikslais (toki kaip Eberso Aegypten) yra plačiai šitoma. Kalbų riuose monumentų aprašymas padaro svarbiausią dailį. Geriausias knyga apie šiolikinę Egiptą valstiją vis dar tebėra E. W. Laneo, An account of the Manners and Customs of the Modern Egyptians (2 tom., 1825 m.) ir teipgi F. Baedekerio, Aegypten su nauda gali buti stadiuojama kitų ne tik keletų.

Apie pietinę Afriką geriausių veikalų yra G. Fridricho, Die Eingebornen Süd-Afrikas (1827 m.). Bet šito nuo tikėjimiskos atžvalgos užimanti yra Cassalis, Les Bassoutos (1859 m., mistiologinius gyvenusis terpy per 23 metus); Th. Hahn, Tsuni-goan, the supreme Being of the Khoi-Khoi (1882 m.); Callaway, The Religious System of the Amasulu (1868–72 m. išėjo keturiuose tomuose ir buvo atspausdinta Folklore Society's, 1884 m.).

Apie sydus, musulmanus ir krikščionis Afrikoje reikia teirautis A. Oppello, Die religionsen Verhältnisse von Africa (Zeitschr. d. Gesellsch. f. Erdkunde, Berlin, 1887 m.).

Apie Managakarą yra teipgi turtinga rašlava, surinkta J. Sibreeo. Svarbiausias darbas yra J. Sibreeo, Ellis ir kiti darbai.

Skaitlingumas tautų Afrikoje etnografams daro daugelį kliaucų. Net jei nepaisyti ant skaitlingų svetimų įveisčių ir užkariavimų, besikartojančių nuo seniausių laikų iki šiai dienai, per kuriuos Afrikos gyventojai buvo suvesti į bendrinimą su likusiu svietu, tai vis gi klausimas sulg pradinio tautų giminingumo, gyvenančių šitoje svieto dalyj, su kitomis šeimynomis ir veislėmis, pasirodo kėblum augščiausiam laipsnyj. Net terp savės Afrikos buriai parodo toki nepanašumą, jog mokslinčiai sako ant šito sauszemio esant penkioms ar šešioms veislėms. Lybijos gyventojai išaukinti pakraščiu, egiptiečiai ir etiopai yra laikomi priklaušančiais prie terpezminių veislių, padarydami hamitiską šeimyną, arčiausiai susisūriancią su semitais. Bet, iš

(Toliau bus).

Kaip daryti statistiką lietuvių šeimynose Šiaur. Amerikos Valstijose.

Motto: *Statistika yra abipusis aštrus kardas, jis kerta tuos, kurie nemoka ją vartoti.*

Parašė

Juozas Gabrys.

bės, jei tai žemdirbių šeimyna; abelą pramonės stovį (toj vietoj), jei tai darbininko šeimyna; abelą apygardos gyventojų apšvietimo stovį ir tt. Reik aprašyti abelą šeimynos stovį — pilietiską, tikėjimiską, dorišką, intelektualiską, jos fizišką sutaisymą ir vietą, kurią ji užima visuomenėje. Toliau aprašoma pelnų ir išlaidų šeimynos, skaitlių ir sutaisymų valgių, buto, baldų, drabužių išvaizda, ir kitas ypatybės, kurios charakterizuoja šeimynos gyvenimą. Pagaliaus pažymima papročiai ir įstaigos, užtikrinančios darbininkų gerovę.

II. Šeimynos pelnas. 1. Turtas: a) nejudamasis; b) judamasis; c) teisės naudotis savytarpinės draugijos pašelpa; d) pelnas iš randos kitų turtų. 2. Uždarbiai.

III. Šeimynos išlaidos. 1. Maistas: a) duona; b) riebumai (taukai, sviestas, aliejus ir tt.); c) pienas, kiaušiniai; d) mėsa, žuvis, e) daržovės ir vaisiai; f) druska, cukrus; g) svaiginantieji gėrai. 2. Gyvenimas: a) butas; b) baldai ("fornišiai"); c) kuras; d) šviesa. 3. Apšildymas: a) drapana; b) skalbiniai.

IV. Doros dalykai: 1. Tikyba; 2. labdarė; 3. vaikų auklėjimas ir mokymas; 4. pasilaisvimo laikas kaip suvartojamas? 5. tabako ir gėrų vartojimas.

V. Įvairūs dalykai: 1. skolos; 2. mokesčiai; 3. apsidraudimas.

Sie šeimynos tirinėjimo rėmai duoti vien pavyzdžiui; juos, norint, galima išplėsti.

Be darbininko šeimynos, labai svarbu iširti monografiska metoda ir kitus tipus lietuvių visuomenės Amerikoje, viršų išvardytus. Monografijos metoda, kaip parodė prityrimas (Rusų "zemstvy" tirinėjimas ir Amerikos "Department of Labor"), duoda statistikai labai svarbius pastebėjimus. Be monografijos kelių surinktų žinių statistika yra nepilna ir neduoda pilno visuomenės pažinimo.

STATISTIKOS MEDEGOS APDIRBIMAS.

Vertė statistikos medegos.

Negana surinkti ir apskelbti statistikos medega, o rida ja dar moksliškai apdirbti. Pirmutinis žingsnis moksliškai statistikos medegos apdirbime yra išaškinimas — kur ir kaip buvo surinktos skaitlinės. Toliau, reikia iširti šaltinius, iš kurių buvo semtos pirmosios žinios, reik apšvarstyti metodų vertę, su kurių pagalba buvo rankenos ir tvarkomos žinios, pridera patirti, ar žinių rinkiniai gerai atliko savo darbą. Tokiu būdu bus apribuotos ne tiek pat statistikos klaidos, kiek laipsnis galimų klaidų.

Reikia persitikrinti, ar skaitlinės yra galimos, t. y. ar jos atsako paprastiesiems statistikos įstatymams. Pavyzdin, žinoma yra, kad ant 105, 106 vaikų gema kasmet 100 mergaičių; jeigu mes atrastume, kad ant 105, 106 vaikų gema kasmet 120 mergaičių — tai turėtume pilną tiesą abejoti ir privalytume labai smulkmeniškai perkratyti kaip šaltinius, iš kurių pasemta ta žinia, taip ir metodą, su kurių pagalba buvo apturėti taip fenomenališki rezultatai.

Pasitaiko kada, jog kuoteisingiausias skaitlinės rodosi ant pirmo žvilgio negalimos. Atsitinka tai dėl to, kad rubrika buvo visai nesuprasta, arba blogai suprasta. Užtatai pridera būti labai atidžiai ir gerai išskirti tikrą rubrikos prasmę. Rubrikos užvardijimai, būdami labai trumpi dėl vietos stokos, tankiai esti pertai ne suvisu aiškūs ir todėl nesuprantami. Prasmę nesuprantamos rubrikos galima visuomet atsieti sulyg abelno visos lentos užvardijimo ir sulyg prasmės gretinų rubrikų. Nepakanka suprasti, ką norėjo pasakyti rubrikos taisytojas, reikia dar žinoti, kokią daigtų rūši norėjo įsai patalpinti toj rubrikoj. Jeiskant įstatymų, kurie valdo visuomenės gyvenimą, tegalima naudotis vien skaitlinėmis, išaškinomis pasekme platus datyrimo.

Išties, skaitlinės, kurios tėra pasekme nedidelio, siauro datyrimo, gali būti pasekme prietikiu ir negal išreikšti tikrą visuomenės gyvenimo prasmę.

Sutraukus visą, kas viršuje buvo pasakyta, išeis: idant pažinti vertę statistikos medegos, pridera:

1. Patirti kur, kuom ir kaip ji buvo surinkta;
2. Pažinti tikrą rubrikų prasmę ir kokios rūšies vienatos jose turi būti paženklintos;
3. Iširti, ar skaitlinės yra galimos;
4. Persitikrinti, ar skaitlinės yra pasekme pakaktinai platus tirinėjimo.

KOEFICIENTAI (SANVEIKSNIAI).

Išvyrė vertę statistikos medegos ir atradę, kad ji užtektinai rimtai yra surinkta ir sutvarkyta, galime pradėti ieškoti tų veiksmų (faktorijų), kurie pagimdė vienus, ar kitus visuomenės gyvenimo apsirėiskimus, išsireiskius skaitlinėse.

Kiekvienas statistikos rezultatas gali būti vaizduojamas tulo skaitliaus veiksmu (faktoriju); vieną tų veiksmų taip mazi, kad vos pastebiam, kiti gi išsiskiria puola akin. Taigi, jei mažuo-

sius veiksmus (faktorius) pažymėsime $f, f', f'', f''', \dots$, o didijį, vyriausiąjį veiksmą — F , tai statistikos rezultatas bus lygus P . Taigi $P = f \cdot f' \cdot f'' \cdot f''' \cdot \dots \cdot F$, arba $f \cdot f' \cdot f'' \cdot f''' \cdot \dots \cdot F = P$.

Kur mažuosius veiksmus, arba sanveiksnius $f, f', f'', f''', \dots$ — pažymėję viena raide C , apturėsime: $C \cdot F = P$; iš kitur $C = P : F$.

Sita padalinimo pasekmė $P : F$ ir vadinasi koeficientu (sanveiksniu), t. y. išreikšėjų visų kitų veiksmų tirinėjamo apsirėiskimo.

Užtatai, norint surasti koeficientą (sanveiksni) kokio nors apsirėiskimo, pridera:

Sulyginti pasekmes su vyriausia jų (pasekmių) priežastimi.

Koeficientu vadinama santikį tarp dviejų skaitlinių, kurių pirmoji yra pasekme, antroji gi jos priežastis.

Visas sunkumas išskaitliuoti koeficientą yra ne skaitlinių sulyginime (padalinime), bet atradime vyriausios priežasties tirinėjamo apsirėiskimo.

Pavyzdin, norėsim išskaitliuoti koeficientą lietuvių išsivystę Amerikon, dėl to skaitlių lietuvių išsivystę kasmet (N) turėsime padalyti ant viso lietuvių skaitliaus (M) — $N : M$.

Patogumo dėlei, apturėta skaitlinę padauginsime 100 kartų — $N : M \cdot 100$.

Tokiu būdu apturėsime nuosimtį (%) lietuvių išsivystę su tuometu į Ameriką.

VIDUTINĖS.

Moksliai empiriškajie, paremti ant bandymo ir pastebėjimų, užsiganedina atidengimu ir pažinimu tikrai artymiausių priežasčių, kurios stačiai veikia ant tirinėjamo apsirėiskimo. Jie nesirupina suradimu priežasčių priežasčių, nuo kurios priguli žmonija ir visas pasaulis, — tai jau filosofijos dalykas; ji negali būti pažinta bandymo ir darbo metu.

Užtatai visi empiriškajie įstatymai ne absoliutiški, bet relatyviški, t. y. maž-daug sulyginami ir teisingi ant tiek, ant kiek tą leidžia bandymo ir darbo metu tobulumas.

Bandymas ir darbo metas gali apimti kaip kada didelį plotą ir gali išsitiesti ant gana ilgo laiko, ir pertai įstatymai surasti šiuo keliu, gamtos ir visuomenės srytje, įgija kai-kada prasmę absoliutišką, nors gimdancios juos priežastys dar nesužinotos. Dabarthis mokslo stovis leidžia mums pasakyti, kad mes galim išgulyti visas priežastis vos keliu apsirėiskimų. Dangelje atsitikimų mūsų protas, atskirdamas žinomą nuo nežinomo, ir surinkęs tik tą, ką įsai galėję ištraukti iš pačios esybės tirinėjamo apsirėiskimo, išveda eilę galimų išsivystę tirinėjamo klausimo. Užtatai išrisimai tik maždaug teisingi. Mokslo uduotis — iš eilės galimų išsivystę išskirti tuos, kurie labiausiai atsako tikrėnybei.

Tikras išskaitliavimas, galimas ar negalimas įvykimas tulo apsirėiskimo, yra viena vyriausių uduočių moksliškų tirinėjimo, ypač tose mokslo šakose, kurios užsiima tirinėjimu visuomenės gyvenimo apsirėiskimų, kurie yra įtekmėje labai įvairių ir nuolatų mainančiųsi veiksmų.

Visi mūsų protavimai apie tai, gal ar negal įvykti tiems apsirėiskimams, priguli nuo skaitliaus prielankių ir neprielankių atsitikimų. Juo daugiau yra atsitikimų prielankių tirinėjamo apsirėiskimui, juo tikresnis jo įvykimas.

Jeigu ženklų "vienata" (1) pažymėsime mūsų persitikrinimą, kad tulos apsirėiskimas įvyks, o ženklų "niekas" (0) — persitikrinimą, kad įsai neįvyks, tai begalinėje skaldžių (trupinių) nuo 0—1 apturėsime matematišką išreikšimus įvairių laipsnių galimybes įvykimo apsirėiskimo.

Galimybė tirinėjamo apsirėiskimo išreikšima pavidale skaldės, skaitlininkas, kurios lygus skaitliui prielankių atsitikimų, o ženkliniškai — skaitliui visų galimų atsitikimų.

Paženklinę skaitlininką skaldės raidė m, o ženkliniškai raidė n, apturėsime galimybę $P = M : N$.

Sita skaldė gali turėti begalinę eilę reikšmių, mes čia išstirime tik vyriausias.

Jeigu $m = 1$, o $n = 0$ (begalinybei), galimybė lygi 0 (niekui), t. y. atsitikimas negalimas.

Jeigu $m = (\text{mažesnė}) \frac{1}{2}n$, tai įvykimas atsitikimo greičiau negalimas, negu galimas. Jeigu $m = \frac{1}{2}n$, įvykimas ir neįvykimas lygiai galimi, t. y. atsitikimas abejotinas.

Jeigu m (didesnė) $\frac{1}{2}n$, įvykimas greičiau galimas, negu negalimas.

Jeigu $m = n$, atsitikimas tikrai įvyks. Kiekvienas atsitikimas turi dvejopą galimybę, t. y. gal jis įvyks ir neįvyks, užtatai, galimybė atsitikimo suma visuomet lygi vienatai arba tikrėnybei.

Pavyzdin, žinoma yra, kad kaladė kazyrių (32) yra 4 karaliai, taigi galimybė ištraukti 1 karalių iš sumaišytos kazyrių kaladės bus $\frac{1}{32}$ arba $\frac{1}{32}$; galimybė gi priešingo, atsitikimo — nepasisėkimo ištraukti iš kaladės kazyrių karaliaus bus $\frac{31}{32}$ arba $\frac{31}{32}$; suma abiejų galimybių $\frac{1}{32} + \frac{31}{32} = 1$.

Kasdieniniame gyvenime nuolat naudojasi viršų išgulytais galimybės įstatymais — valstietis, išskaitliuodamas vidutinį užderėjimą, pirklys — vidutinį pelną, geležinkelis — vidutinį keliauninkų skaičių, apdraudimo draugijos — vidutinį gaisrų skaičių ir tt.

Vidutinės skaitlinės, vienok, tik tuomet esti maž-daug tikros, kuomet jos yra paremtos ant užtektinai didelio pastebėjimų skaitčiaus, nes kiekvienas atsitikimas priguli nuo daugybės priežasčių, kurių vienos veikia nuolat, kitos laikinai; šitos laikinos priežastys, yra neutralizuojamos (daromos neįsmausmingomis) dideliu pastebėjimų skaitliumi.

Neužtenka išvesti vidutinės skaitlinės, pridera jas dar pertikrinti. Paženklintamui vidutinės statistikos vertės, tankiausiai vartojama išskaitliavimui procentų (%). 1. Didžiausio nukrypimo nuo vidutinės; 2. mažausio nukrypimo nuo vidutinės; 3. sumos didžiausio nukrypimo; 4. sumos mažiausio nukrypimo. Jeiskant vertę vidutinę, pridera persitikrinti taip pat ar visa medega, iš kurios vidutinės tapo surastos, buvo vienai tobulai surinkta ir apdirbta, arba kaip paprastai statistikoje sakoma, ar visi pastebėjimai turi vienodą svarbą. Jeigu ne visi pastebėjimai yra vienos svarbos, tai lengvesnius (netobulus) pastebėjimus reik pasvarstyti, t. y. pataisyti, patobulinti.

Vidutinės, išskaitliuotos iš gana didelio skaitliaus lygios svarbos pastebėjimų, reikia: 1, abstraktišką skaitlinę, sintezuojančią mūsų samonę visus įvairumų daugybę tų apsirėiskimų; 2, spėjimą tyfų tų apsirėiskimų; 3, galimą saiką atskiro daikto ir apsirėiskimo.

Vidutinės duoda mums tikrą supratimą ne tik apie daugybę išsivystę apsirėiskimų, bet ir kaip tankiai tulas apsirėiskimas gal atsitikti ir, pagaliaus, ar galimas jo atsitikimas ateitėje, nenustojus veikti jį gimdanciom priežastim.

Vidutinės yra pasekme maž-daug nuolata veikiančių priežasčių, kurių atsimaitymą pasekdami, galime įspėti atsimaitymą ir pačių priežasčių.

DIAGRAMAI IR KARTOGRAMAI.

Skaitlinės sunkiai užsilekia atmintij. Užtatai statistika stengiasi išreikšti jas linijų ir piešinių formoje. Piešiniai statistikoje lygiai reikalingi, kaip mechanikoje, anatomijoje ir geografijoje. Piešiniai statistikoje ne vien išgulydo suvoktus įstatymus, bet tankiai padeda juos suvokti, kuomet yra daromi logiškai ir aiškiai.

Statistikoje vartojami dviejų rūšių piešiniai: diagramai, geometriškos figūros, ir kartogramai, geografijos žemlapiai, kiekviena dalis kurių yra nudažyta kitokia spalva, rodančia išsivystę statistikos išsivystę apsirėiskimo.

Statistikoje vartojami piešiniai turi būti logiški ir aiškūs. Neprivalo reikalauti nuo skaitlyto didelio atydos įtempimo.

Yra daugybė ženklų, vartojamų statistikos piešiniuose. Berods, kiekvienas rašytojas gali išrasti naujus. Čia mes paminėsime tik tuos ženklus, kurie tankiausiai yra vartojami: 1, taškai (spuogai); 2, linijos; 3, paviršiai; 4, spalvos; 5, simbolai. Šie ženklai vartojami kiekvienas skyrum ir po kelis kartu.

Perkratymui prasmę ir vartojimo būdą kiekvieno ženklo skyrum.

Taškai (spuogai) yra vartojami kartogramuose parodant viety, kur atsitiko statistikos tirinėjamo apsirėiskimai.

Tirinėjami apsirėiskimai esti įvairūs, pertai ir taškai, juos ženklinantieji, turi būti įvairaus didumo, įvairių formų ir spalvų.

Žinoma, nebegalima čia nurodyti kur ir kada kokius taškus pridera vartoti, tą paliekama nuovokai pačio statistikos tirinėjojo ir rašytojo.

Linijos labai plačiai yra vartojamos diagramuose. Negalima duoti tvirtų taisyklių, kokias linijas ir kaip vartoti diagramuose, tokių taisyklių nėra, kiekvienam statistikui paliekama vartoti jas sulyg savo nuožiūros, by tiktai logiškai ir aiškiai.

Paviršiai tankiai yra vartojami statistikoje įvairių santikių išreikšimui. Vartojama dvejopą paviršių diagramai: ratų ir keturkampių pavidale.

Diagramas rato pavidale paremta yra ant žinomos geometrijos taisyklės, kad kiekvieno rato pavyrsius proporcionališkai ketvirtainiam savo radiusui. Užtatai, pirm piešiant diagramą, pridera ištraukti (išskaitliuoti) ketvirtainę šaknį iš statistikos skaitlinės, kurią manoma išreikšti rato pavidale. Tokiu būdu surastos skaitlinės parodys proporcionališką radiusų ilgumą piešiamų diagramų.

Kuomet norima sulyginti pasekmes labai įvairaus didumo, tai piešiama du koncentriški ratu (vieną kitam).

Labai tankiai esti paranku vienam statistikos atsitikimui pavesti vieną rato pusę, o kitam — kitą.

Tankiai taip pat dalinama pusę rato, arba ir visą ratą ant tulo skaitliaus sektorių, kurių kiekvienas reiškia atskirą dalyką; radiusas arba sektorių, laukus turi išskaitliuoti ilgį sulyg didumo skaitliu, kurias jie reiškia.

Diagramai keturkampių pavidale yra patogesni iš to atžvilgio, kad jie leidžia išreikšti išsivystę koeficientą (sąveiksni) ir absoliutiškai skaitlines, iš kurių įsai pasidaro.

Keturkampiai diagramai remiasi ant žinomos geometrijos taisyklės, kad keturkampio paviršius lygus yra jo plotui, padalintam ant ilgio. Jeigu keturkampio diagramo ilgis, sakysim, yra proporcionališkai absoliutiškai skaitlinei, o plotis — santikiui, kuriame absoliutiškai skaitlinė yra ženkliniškai, — tai aišku, kad visas keturkampis paviršius bus proporcionališkai santikio skaitliniui. Tokiu būdu viename piešinyje galima išreikšti tris skaitlines.

Spalvos tankiausiai yra vartojamos kartogramuose. Kaip kada, vietoj spalvų, kartogramuose vartojama įvairiai sutinkinti brūkšniai.

Spalvos kartogramuose ir diagramuose yra vartojamos dvejopai: viena spalva, arba daug spalvų. Kuomet vartojama viena spalva, tai įvairios diagramų vietos skiriasi tamsuma ir aiškumu, kur statistikos atsitikimas tankesnis, ten spalva tamsesnė, kur retesnis — ten šviesesnė.

Spalvuojant diagramą, ar kartogramą daugum spalvų, reik atminti, jog perdidelis spalvų įvairumas kenkia diagramo aiškumui ir apskunkia supratimą.

Simbolai. Pastaruoju laiku statistika pradeda naudotis diagramais-simbolais, kurie labai lengvai leidžia įsivaizdinti, kaip kada sunkiai suprantamas ir atmenamas, skaitlines.

Pavyzdin. Kiekvienos šalies Užderėjimą išreikškime pavidale maišų, pilnų javų; juo kurios šalies užderėjimas didesnis, tuo jos maišas yra didesnis. Arba, skaitlių išgeriamo alkoholio kasmetas, kiekvieno šalį, išreikškime pavidale įvairaus didumo stiklinių.

Čia negali būti tam tikrų taisyklių simbolių išreikšimui (žinoma, tiktai proporcija turi būti išlaikyta); šep viskas paliekama autoriaus išsivystimui.

VISUOMENĖS GYVENIMO ĮSTATYMU SURADIMAS.

Priėjom prie vyriausio statistikos tikslo — suradimo įstatymų, kurie valdo įvairius visuomenės gyvenimo apsirėiskimus. Yra tai daug sunkesnis darbas, negu surasti koeficientą (sanveiksni), arba vidutinį; juo suradimui yra tvirtos taisyklės. Suradimui gi visuomenės gyvenimą valdančių įstatymų, jokių taisyklių negali būti, šito negalima išmokyti iš knygų, šitą tegalima išmokyti vien tirinėjant patį gyvenimą ir įvairius jo apsirėiskimus. Vien ką galima patarti, tai: kaip maždaug tirinėti visuomenės gyvenimo apsirėiskimus.

Štai keli nurodymai, kurie vienam bei kitam, rasi, nepasirodys be naudos.

1. Kiekvienam, tirinėjanciam visuomenės gyvenimo apsirėiskimus viršminėtoms statistikos metodomis — paaiškės, kad visa koeficientų ir vidutinių svarba yra jų nuolatimė; vienok ne reik užmiršti, kad kaip koeficientai, taip ir vidutiniai ilgainiui keičiasi naujų veiksmų įtekmėje.

2. Idant nepriskirti koeficientui tų ypatybių, kurių įsai neturi, pridera nuolat turėti omenėje prasmę skaitlinių, iš kurių koeficientas tapo išskaitliuotas. Pertikrinti, ar tirinėjamas koeficientas atsako įvairiom skaitlinių dalim, iš kurių įsai tapo išskaitliuotas.

3. Nesiklaidinti iš aukšto atmetomis idėjomis, abelomis nuomonėmis, arba ypatyškais palinkimais prie šio, ar tokio klausimo išrisimo.

4. Pridera būti labai atsargiam, jeiskant priežasčių tulo statistiko apsirėiskimo. Šis įsivystimas turi būti daromas greičiau indukcijos, negu dedukcijos keliu, analizuojant skaitlines kuotatsargiausiai. Labai pamokanti esti sulyginimai įvairių šalies dalių, sulyginimai su praecia ir su užsieniais.

5. Ieškoti visados priešingo darodomo tiems išvedimams, kurių darodymai jau rodosi surasti, t. y., ieškoti visokių darodymų lyg tie išvedimai būtų klaidingi; tokiu būdu galima persitikrinti, ar tie darodymai buvo teisingi.

Statistiko darbas labai panašus į fiziologisto darbą, kurs eina šioj eilėje:

1. Jis konstatuoja atsitikimą (faktą), kurio nuolatiniams atsitikimams atkreipė jo atyda.

2. Dėlei to atsitikimo gema jo galvoje mintis.

3. Tai minčiai užgimus, įsai galvoja, įsivaizdinamas naujus daleidimus, kurie kontroliuoja (pertikrina) teisingumą pirmgimusių minties.

4. Iš šito galvojimo kyla nauji daleidimai (hipotezės), kurie reikalauja naujo darodomo ir galutinio pamatavimo.

Galvočius mintis nuolatos esti kaip ir tarp dviejų svarstyklių: vienos, kuri yra galvojimo pamatas (— surinktoji, sutvarkytoji ir pertikrintoji medega), kitos — galutinio išvedimo.

Statistiko darbas tuom yra sunkesnis už fiziologo, kad pirmasis tegali remti savo išvedimus vien ant padabotų (pastebėtų) apsirėiskimų, kuomet fiziologas remia savo išvedimus ant išbandytų apsirėiskimų.

STATISTIKOS REZULTATŲ APSKELBIMAS.

Dar pradžioje šio rašto buvo minėta apie vienodumo principą statistikoje. Vienodumas reikalingas ne vien renkant ir tvarkant statistikos žinias, bet ir skelbiant jas.

Statistikos dokumentas tai ne pasiskaitymo knyga, tai yra veikalas, į kurį tankiai prisieis dirstelti mokslinkui, visuomenės tirinėtoji. Užtatai labai svarbu yra, kad įvairios skaitlinių lentos būtų vienodai sustatytos, idant skaitytojas lengvai galėtų surasti, kas jam yra reikalinga.

Kadangi statistikos rezultatai turi būti užlyginami su rezultatais pirmdarųjų statistikų (jei jos turėjo vietą) ir su kitų tautų ir šalių statistikų rezultatais, pertai, skelbiant statistikos medega, pridera prisilaikyti taisyklių, išdirbtų terptautiškuose statistikos kongresuose. Statistikos medegos skelbėjui tiek teikdama naujoviskumo, kiek tas padidina veikalą aiškumą.

Stai maž-daug tie rėmai, kuriuosna pridera įsprauti surinktąjį ir sutvarkytąjį statistikos medega:

1. Įžanga, kuriai pridera pašvesti daug atydos, kur sulyginamos skaitlinės tarp savės ir kur išaiskinama pamatinė skaitlinių prasmė.

Naudinga šią dalį iliustruoti diagramais ir kartogramais.

2. Paaškinimai skaitlinių kilmės ir būdo jų surašymo. Šie paaškinimai dar neseniai tapo įvesti į statistikos veikalus. Tai yra teisinga ir gudru.

(Užbaiga bus).

Iš Chicagos Lietuvių Gyvenimo.

"Birutes" Muzikališkos Draugijos vakaras buvo 7 d. lapkričio, Sv. Jurgio parapijos svetainėje.

Buvo vaidenta vienveiksni komedija "Vienas iš mūsų tur apsi-vesti" ir M. Petrausko muzikalinė komedija, arba operetė "Kaminkrėtis ir Malunininkas". Programos buvo sekantis: "Birutes" over-tura, grajyta orchesteris; vaidinimai komedijos; grajijimas "Kaminkrėtis ir Malunininkas" over-turos; lošimas operetės ir grajijimas M. Petrausko, neseniai parašytos "Tautiškos Lajos I". Or-chestra buvo iš 16 ypatų, iš dviejų geriausių Chicagos orchesterų — Theodor Thomas Orchestros ir Philharmonic.

Kamedijų įtalpas, turbūt, visi žino, nes nekarta jau buvo loštos ir aprašomos, todėl apie jas nėra ką rašyti. M. Petrauskas jau gerai tarp lietuvių pagarsėjęs ir užsitar-navęs, ypač Chicagoje, pagarbą. Jo muzika, ypač grajijama gerų muzikantų, gražiai išsisklaidė. Pū-blika ramiai užsilaikė ir gėrėjo gražiais orchesteros akordais ir go-rai prisijaukė iš juokingų komedi-jose charakterių ir išsitarimų. Visi turbūt, vakaru buvo pilnai pa-kakinti.

Vaidentojai veik visi pilnai gerai atliko savo roles. "Vienas iš mūsų tur apsi-vesti" vaideno: tetulų — P. Moskiev, matematikos pro-fesorius — J. Uktervis, filosofijos prof. — M. Dudas, tetulės angli-tinė — M. Locaičiūtė. "Kaminkrėtis ir Malunininkas" vaideno: malunininką — A. Zacharevicia, jo dukterį — M. Horodeskiūtė, jo tarnaitę — M. Damijonaitienė, jo šeimyninką — L. Sutkuvienė; ka-minakrėtį — J. Ilgandas, jo sūnų — J. Locaitis, jo berną — B. Ba-levičia.

Visi sumokyt. po vadovystę kompozitoriaus M. Petrausko.

Po operetės buvo šokiai: virvė klumpakojis ir suktinis.

"Kaminkrėtis ir Malunininkas" vaidentojai gerai tiko savo roles ir puikiai išrodė.

Dėlo visko, šis vakaras yra pilnai gerai pavykęs. Jis gerai pa-vyko ir iš finansinės pusės, nes svetainė buvo pilnutėlė žmonių.

Po visko buvo balnis, geriaus sa-kant — tautiški šokiai. Kiek gir-dėta nuo pašalinų ypatų, šokiai prie geros orchesteros publikai la-bai patiko.

Kitų miestų lietuvių, o net ir Lietuvos lietuvių, gali pavydėti Chicagos lietuviams tokio vakaro, nes tik Chicago pirma gali tuom pasididijuoti.

K. Jasukaio Drama "Alkanų Žmonės", lošta 7 d. lapkričio Hull House Tęsto Dramatiško Rateljio L. S. S. Drama yra gera, galima drąsiai pavadinti vieną geriausių lietuviškojo kaboje dramų. Joje yra tikrai charakterizuoti alkanų žmonės ir jų alkanumo priežastis.

Svarbiausias charakteriai yra: Al-Ambrasas, kurpius, jo pati Marce-lo, jo dukta Agnieszka ir jų "už-imas kampa" Juozas Birutis. At-sitikimas Lietuvos, ar Maskolijos mieste. Kurpius Ambrasas, ser-gas gėrymo manija, nedirba ir ką tik gali, pardavęs, ką įgiję, visą ką prageria. Jam smagiusia, link-smniausia, kada jis girtas, jis nori amžinai būti girtas. Jis nieko ne-paiso, nieko neatjaucia, nemato kit-tų vargo, nemato kančių savo še-imynos jis velija tikrai kaip nors, geri. Tai yra viena, tikrai gerai perstatyta, priežastis žmonių alkanumo. Bet to priežastis nuro-dyta blogas surėdymas. Jis sakė: "O ką tie turi, kurie negeria? Aš štai, Petry šeimyna nebadina ly-giai kaip mano

Ji nematoma alko galę prispyrę tį padaryti. Jis save apsaugia nemelaisdingu vėgulių, alkanu vilku, kuris drasko, kas papuola. Jis savo draugui, jau gydytoji, pas jį apsilankius, prikausioja, jog tam rupi tik ligoninė ir receptai ir pinigai. Jis nereikalauja, kad kas jį gelbėtų, nes jis nieko nepaiso, jam vis viena, ar šalio, dvokiančio stubo, ar lauke ant sniego, jis nieku laiko savo gyvenimą ir sveikatą. Jis visą skauda, gelia kaulai. O to viso priežastis jis mato tą, jog vieni perplūdyti turtais ir smaguriais, o kiti alkani; ir tol jie bus alkani, kol kiti bus persotyti. Žodžiu, tai žmogus sulaužytas netikusio likimo, netikusios valdžios ir visuomenės. Ir todėl jis vienpusiškai tik ir mato surėdymo kaltę. Kurpius pati ir dukrė, tai yra kitos dvi alkanos, bet jos, kaip ir kurpius, mato ne visuomenėje kaltę.

Tai tokios ypatingos gyvenimo šalioje, dvokiančioje skylėje. Kurpius dukrė dirba skalbykloje už 5 rub. per mėnesį. Ji sunyks, subadės, serganti. Ponas spiria už simokėdį už butą randą. Dvi meliškingos ponios, nori bus šelpiti, bet Birutis visus ponus iškolioja ir įpykdo. Ponios, pamatę girtą šiaučiu, taria girtuoklių nesipainiojus. Namų savininkas ant galo viską nuo jų išplėšia, net skarą nuo galvos nuplūpa už randą ir apskaito jų turtą ant 5 rub. 60 kap., apgailestaudamas savo didelį nuostolį, nes jam pavargėliai buvo kalti 15 rublių. Visus išmėto laukan, ant šalčio.

Paskutinė scena yra Agnės, kaip prostitutės, ruožas. Ši scena sukelia nemažai pasibaurėjimo. Ji, dėl duonos, uždarbiauja savo kunu, kankinasi, graužiasi. Ji visą paniekina, ir ją visi žiūri, kaip ji išmetą. Ji, pardavus savo jaunystę, savo nekaltę tiems gyvuliškiems niekšams vyrams, kuriems reikalinga tik jos kūnas, kurie jį pasi-biaurėdami žiūri, kurie palikę savo numylėtines, savo pačias ir kudičius, ateina pas prostitutę jėskoti gyvuliški užsiginėdimo. Ji neturi tiesų, ji negali niekam pasipiršinti. Motina ją apraudoja ir prikausioja. Tėvas — jam vistik, by tik gauna pusrubį pragėrimui. Tėvas ilgą laiką įsiekiojo darbo, bet negavo; jam biskį negerai buvo, jog jo dukrė teip elgiasi, bet graži kad turtingesnė. Atėjus Biručii, Agnėška jam išpasakoją savo nelaimę, nes tik ji vieną žmogų ji sutinka, kiti pas ją lankosi ne žmonės, bet vyrai. Birutis tame mato tik ponų-skriaudėjų kaltę: "Tol bus pūstūti, kol bus šitas pasaulis surėdymas". Jis neprimia nuo jos pašelpo, nes tie pinigai, tai yra jos kūnas. Atėjus pas ją motina, stengiasi ją atitraukti nuo tokio amato, bet ji sako: "Motina, reikia duonos". Motina, negalėdama ją atitraukti, perkabėti, teip kaip ir kiti, išniekina ją, išvadaia prostitutę, niekšę ir apsiauna ją. Tuomet ateina paskutinio klausimo "kam jie reikalingi?" išrišimas. Birutis, išsitaręs revolverį ir tardamas: "likite visi sveiki" — susivaro sau į kvatą kulka. Motina pakvaišta ir kvatodama ir šokdama sako: "jau vienas žmogus galą gavo, jau vieną namą galą!" Agnėška, pribėgus prie Biručio puola, potam dvi svirais atima sau gyvastį, o motina vis kvatoja: ha-ha-ha, jau ir antras žmogus galą gavo, ha-ha-ha... Tuomi drama ir užsibaigia.

Si drama yra puikus veikalas, geras perstatymas dabartinio, ypač Maskolijos, surėdymo, bet jis ne Amerikos lietuviams. Jis yra perpuikus žmonėms, kurie nemoka manyti; jie ji nuo pradžių iki galo kveivai, net kvailai, supranta. Tą jau parodė kelios apie ją laikraščiuose korespondencijos kur buvo matyt, jog net tili "geri" mūsų "kritikai" (geriaus tarsi — siaturaregijai-ignantai) šio veikalą vertė visai nesupranta. Ši drama nesupranta ir čia-buvus publika. Publika, tiesiog, verta pasibaurėjimo nemaziau kaip toji prosti-tutė. Kaip tai koku ir priklū išrodė, kuomet perstatant tokius skurdžius, tokius skaudus, kuomet traukia nuo moters raudauninkas paskutinę skarą ir išmeta visus ant sniego, publika, kaip toji beprotė, kvatojo ir šaipėsi, o tulas, iš kur ten, net balsu atsiliepė su savo idijotiškais patėmėjimais. Iš-tiesų, jeigu kas gadino šio vakaro įspūdžius, tai publika. Po perstatymu, viena inteligentė-moteris tarė: "Jeigu aš parasyčiau tokį klasišką veikalą, tai visai uždrausčiau Amerikoje jo, nes tokia pu-

blika tik autoriaus raštą žemina".

Toji moteris sakė tiesą. B. Vaitiekūnas, lošęs kurpius, rolių, teip puikiai nudavė, jog geriausias, tiesą sakant, vargu kas ir nuduos. Jis kaip geras aktorius, atjautė perstatomos ypatingos jausmus. Teip, jau gerai pasidavė savo rolei ir J. Briedis, lošęs Juozą Birutį. Bet šiai esant nepaprastai, sunkiai, rodėsi, kad ko tokio tame nudavime dar trūko. Birutis per daug sveikai buvo idealizuojamas. Birutis, tai ne koks pilnai sveikai manantis žmogus, bet manijakas, sulūžėlis, svajo-tojas, betvarkis, nenorintis gyventi tokiame pasaulyje, be energijos, be galės. Jis supranta bet negali nieko pradėti. Klausiamas, ką daryti, kad dabar neturime ką valgyti, sako: "Eik, surink tokius žmones kaip tu, kurie neturi ką valgyti, ir sugrąžinkite pasaulį teip, kad akmuo ant akmens nepasiliktų". Šiek-tiek Biručio rolės lošėją sugadino juokingas ir nepritinkantis jo apsiurėdymas, nes žiponas buvo nesudėjęs, bet suplėšytas, marškiniai buvo perbalti ir pančiai perdaug naujos. K. Makaveckaitė, Agnėška, lošė neblogai, bet jai truko didesnio įsigilino ir lošiamosios rolės jausmus. M. Pakacimiūtė, Ambrazienė, buvo per-jaua savo užduočiai ir dar nega-na drąsi akvaidzoje publikos. Kitų nesvarbios rolės, todėl nėra ką sakyti.

Zmonių buvo pilna svetainė.

Prelekcijos, kaip apšvietos platinijos. Prelekcijas rengia visos apšvietos, civilizuotos tautos. Jų užduočia yra — supažindinti žmones su kokių nors žmonių naudo-dingu mokslu: apie žmonių arba gyvųjų gyvenimą, apie žemę, istoriją, dailę ir tt. O kas jį nežino mokslo, kokią jį žmonėms atneša naudą, juos apšviesdamas ir pakeldamas ant augštesnio laipsnio kuriame jie būdami, apvaldė visus už save stipresnius gyvūnus ir net pačią gamtą, kurios jie pirmiausia bijojosi. Su apšvietimo pagalba žmonės įgijo tokią galę, jog jie teip pavojingas ir baisias gamtos pajėgas suvartojo savo naudai. Su mokslo pagalba žmonės įsikinkė į savo vežimus ir visokias mašinas, ir net žemę, prieš kurį žmonės pirmiausia drebojo, kurio permaldavimui aukadavo savo turtus ir net žmones. Mokslo žmonės išaiškino gamtos paslaptis. Jie narsto po jures, lėkioja po orą ir susikalba, susirašo, net susimato toli vieni nuo kitų būdami. Ir juo žmonės iš mokslo labiau sumano naudotis, juo jie stvoja galingesniais ir laimingesniais, nes neprivalo ko nors bijoti, ir, dėl savo nežinės, drebei, apie savo likimą. Su mokslo žin-dami žmonės apvaldė žemę ir orą ir ištirinoje dausas!

Tai tokia yra iš mokslo nauda. Bet dar ne visi žmonės tą naudą mato. Matantieji mokslo naudą, įsiekio apšvietimui progos. Tą progą žmonės, civilizuotos tautos ir stengiasi suteikti. Apšvietimas platinamas visokiais būdais: mokyklomis, knygomis, laikraščiais, perstatymais, prelekcijomis, prakalbomis ir tt.

Neapšvieti žmonės yra paniekiami ir nuskandinami. Bet ir ne dyvai, nes jeigu žmogus galin-pis ir turintis progą apšviesti, ne-sišviečia, tai jis tą panieką ir už-sipelno. Vieni iš svarbiausių apšvietimo būdų yra prelekcijos. Todėl, "Aušros" draugija, norėdama nešti pagalbą norintiems apšviesti, parengia eilę prelekcijų. Tos prelekcijos atsisbu, pradėdant nuo šios nedėlios (14 d. lapkričio), kas ant-ras nedėlios Lietuvos Ineligentių Klubo svetainėje, 3149 Halsted st. Pirmutinė prelekcija bus visiems dykai, tai yra be įžangos; kitos bus su 10c įžangomis. Pirmą prelekciją, 14 d. lapkričio, 3 val. po pietų, skaitys Jonas Ilgaudas, "Apie mokslą ir jo naudą"; antrą ir trečią skaitys Mikas Petrasauskas — "Apie senovės tautų ir lietuvių muziką"; ketvirtą skaitys daktaras Antanas Rutkauskas apie tai, "Ar kiekviena serganciam reikalinga vartoti vaistai?"

Siaurinėj Chicago miesto dalyje, lietuvių pradeda labiau judėti. Apie du metus itga' čia lietuvių migojo, tautiška ir darbininkis-kais reikalais visai nesirupino, bet bėgėję dviejų metų susivėrė 4 draugijos: 8t kuopa L. S. S., 183 kuopa S. L. A. ir dvi pašelpinės draugijos, Lietuvių Kriaučių Klubas ir Chicago Lietuvių Draugija. (pastaroji priguli prie S. L.

A.). 8t kuopa L. S. S. užmari-jkurti ant North Sides viešą lietuvišką knygyną! Kadangi tas dar-bas vienai kuopai persunkus, to-dėligi atsisaukia į visas ant North Sides gyvuojančias draugijas, idant prisidėtų prie įkurimo kny-gyno. Virš minėtos draugijos jau prisidėjo, ir žada veikti suvien-ytomis spēkomis...

Seniau gyvuojančios draugijos, kaip tai: Lietuvos Brolių, Didžio-ko Liet. Kunig. Gedimino ir Sv. Mykolo Archaniuolo atsisakė, mat jų nuomene, knygynas naudos ne-atnešės, tik bedievybę platins ir tt.

8t kuopa L. S. S. 31 d. spa-lio 1909 metų, parengė prakalbą: Columbia salėj, 406 W. North av. Pirmas kalbėjo Vincas Karalius, narys 8t kuopos L. S. S., jo kal-ba buvo graži, ji galima pavadinti geru kalbėtoju. Toliaus kalbėjo B. Sidikiš, V. Packauskas, P. M. Kaitis ir P. Galskis.

Pastarieji — du teipgi gražiai nu-piešė netikumą šiaandieninio surė-dymo ir kad mokslu ir vienybe ji galima pagerinti. Tarpuose buvo dainos ir deklamacijos. Po prakalbų buvo iš publikos užduodami klausimai, drg. P. M. Kaitis aiškiai ir suprantamai atsa-kinėjo.

Publikos prisirinko pilna svetai-nė abiejų lyčių. Jul. Iksas.

Vietinės žinios.

Sanvaitėje 23 d. spalio, Chica-goje mirė apie 600 žmonių: 335 vyrai ir 265 moters. Daugiausiai mirė nuo plaučių ir plaučių dudelį uždegimo, nes 107. Vasarinė kudi-kij liga diurne sumažėjo iki 67. Džiūva sumažėjo iki 64. Nuo plau-čių uždegimo pernai tą pat sanvaitę mirė per pusę mažiau ypatų negu ši-met, nes 53. Nuo plaučių uždegimo ir abiejų plaučių ligų, didžiausioje dalyje, mirė vyrai. Sveika-tos dabotajai to priežastį paaiškina teip: Vyrai yra daug nesvarėsi ir buvę nešvarėnėse vietose kaip moters, k. t. rukymo kambariai ir karai, kur nuo dumų ir spaudimo veisiasi visoki mikrobai. Daug vyrų miega labai nešvariose vietose, ho-teliuose etc. Vyrai turi įprotį persivalgyti tankiaus negu moters, ir perpildę savo pilvą, eina lau-kan į šaltą orą, kas yra vodinga. Nuo persivalgyto viduriuose veisiasi pneumonijos bakterijos. Vy-rai daugiausiai kencia nuo persi-gėrimo alkoholiniais gėrais, kas dūgiai kenkia, kaip ir persivalgy-mas. Vyrai tankiai dirba pavojin-gose sveikatai vietose, per-karšose ir potam užsisald. Vyrai, tankiaus negu moters, bu-dami šiltose stubose bijo, kad kas neatidarytų langą, vėlyja netyrame ore buti. Taisyklės, kurių vyrai turi pradėti labiau paisyti, negu iškisli, jeigu nori išvengti plaučių uždegimo ir kitų, nuo netyro oro gemančių ligų yra: 1) Sergėkis menkai išvengti ir rukumų ka-rų; 2) Naktį mieguimo langus laikyk atdarus. 3) Nėpersivalgyk. Tas, ypač, yra pavojingas žiemos laikai. 4) Sergėkis pasigerti alko-holiniais gėrais. 5) Neik į šaltą orą, budamas persiluis. 6) Nesit-baisėk atdarais langais. Tau rei-galingas visai tyras oras koki gali įgti. Jeigu save tiek neleptum, gantum geresnį kvėpavimui orą, o tas būtų geriausia nuo minėtos li-gos apsauga.

Daugumas tėvų nežino teisių, kokios yra įvestos šiame mieste ir šioje valstijoje kaslink vaikų. Jau-nųjų globijimo draugija atsisau-ki į visuomenę, ir vaikų tėvus, kad jie geriaus, pagal teisę — žiūrėtų savo vaikų nes iki nepersenam lai-kui trismai neturėjo tam tikrų teisių kaslink vaikų praskaltimo, dabar gi turi, ir Chicagoje yra tam tikras teismas. Jeigu keno vaikas peržengs tas teises, jo tėvas, arba tėvai turi už tai atkėnti. Prasikaltusio vaiko tėvai gali būti nubautas po du šimtu doliarų už-vykį arba metais kalėjimo arba abiem bausmėm. Tėvai, už ma-žiausią jų vaiko peržengimą teisių, atsako.

Ta draugija nurodė, jog visi tė-vai papuola po bausmę, kurie sa-vaikais ragins arba daleis: rink-ti arba vogti nuo gelžinkelio (tracks) anglis, kabinėtis ant "freitų", ka-rų kurie leis savo vaikams vaikio-tis apie salinius arba po gatvės vėlavai vakare, arba leis į "pool-rumius", arba draugauti su išvir-kusiais vyrukais, kurie siųs savo vaiką parnešti svaiginamus gė-raus, arba rankioti iš gurbų išmetas.

— Metinė Chryzantemų ir Gėlių Paroda, parengta Vakarinės Chicago Parko Komisijonierių, prasidėjo nedėlioje, 7 d. lapkričio, 1909 m., 2 val. po pietų, gėlių už-laikymo namuose Garfield Parke. Gėlių rinkius būs didžiausias ir pilniausias, kokis kada to dalyje buvo. Gėlių konservatorija žmo-nėms atdara nuo 8 val. rytais iki 10 val. vakarais, kasdien parodos laike, kuri tęsis apie porą sanvai-čių.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

IŠ VISUR

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

— Pereitos nedėlios naktį per atidarytą Jackson Boulevard tiltą į upę nupuolė automobilis, kuria-me buvo gal šešios ypatos ir visi su automobiliu paskendo. Tiltas sargas bandė mesti virvę vandenį susikabinusiam vyriškiui ir moteri-ki, bet virvė pasirodė per trumpa. Ir tievi ypatos paskendo. Kas yra prigirę, nežinia.

KETVIRTAS DIDELIS ROZINIS BALIUS!
Parengtas rupestu Draugijos sv. P. M. Ražantavos Panų ir Moterų. Atsisbu subato, 20 d. November, 1909 m., 8 val. vakare, 3417-21 30. Halsted st. Prasišė 6 val. va-kare. Įsąna 25c. porai. Moterims 15c. Užprašome nuolaidai visus lie-tuvius ir lietuviškas atsilankyti į musų Rožinį Balių, ant kurio ko-žnas įėjimas į salę, gaus gražią kvėpiantįją rožę. Ne pasivėlykite pri-būti, nes kas bus vėluas, tai rešės negaus. Muzikė bus labai puiki, gė-riniai visoki, kvėpiantį cigalai, o jau apie priėmimą sveiką, tai nėra ne ką kalbėti, nes visai jau žino, kad moterys žino, kaip priimti ir pa-linkiminti savo svečius. Su guodone Komitetas.

LIETUVIŲ VAKARAS.
Linkimas vakaras, kuris atsilankys ant 10 metinio baliaus, pa-rengto draugijos Karaliaus Dovydo, kuris atsisbu nedėlioje, 21 lapkričio, 1909, Freiheit Turner salėje, 3417 S. Halsted st. Balius prasišė 4 val. po pietų, salės durys atsidarys 3 val. Grand maršas bus 6:30, o po tam kiti visi šokiai, trunkantys iki 12 val-ties, nes tai bus puikiausias balius, paskutinis prieš Adventą ir Kalėdas. Užtaigi užprašome visus, kaip senus teip, kaip jaunus, atsilankyti ir jaun-kaites atsilankyti ant šio puikaus baliaus, o būsite kuopikiškiausiai pri-mti ir ugaudinti sveiką. Įsąna 25c. porai, pavienėm merginoms 15c. Komitetas.

Pajieškojimai.
Pajieškau savo vyro Vincento Jur-kaus, Kauno gub., Raseinių pav., Ka-stantinavos volosties, Kvedainos par., Vidžgaus sodžiaus. Šeši mėnesiai atgal gyveno Newark, N. J., po tam, girdėjau, išvažiavo į West Vir-ginijos miestą. Aš esmu jo pati; keturi mėnesiai kaip pribuvau iš Lietuvos. Jis pats ar kas kitas teik-siu duoti žinią adresu:
Marceljona Jurkienė
124 Jackson st., Newark, N. J.

Pajieškau savo brolio Petro Gėl-taus ir Jono Armono, Kauno gub., Raseinių pav., Kaitinų parapijos. Jis pats ar kas kitas malonės duoti žinią adresu:
Ona Milikauskienė
3213 So. Morgan st., Chicago, Ill.

Pajieškau savo mylimo draugo An-tono Kazulinskio, su kuriuo 4 metai atgal turėjau istoriką kelionę iš Chicago į Texas, ir New Mexico; po to, netekę pinigų, elgėsimu dūm vos per 4 savaites pargrįžti į Chicago su gražiomis barzdomis. Jis pats ar kas kitas malonės duoti žinią ad-resu:
M. J. Pruss
222 Magnolia st., Virginia, Minn.

Pajieškau savo brolio Juozapo Makavecko, Kauno gub., Šiaulių pav., Žagarės parap., Žirio sodis. Penki metai, kaip gyvena Anglijoje; tris me-tai atgal, girdėjau, grįžti iš Manches-terio. Kas apie jį žino arba jis pa-tis, teiksis man pranešti antrąsias. Kotrina Makaveckaitė
2321 W. 24th st., Chicago, Ill., U.S.A.

Pajieškau Vilimo Atsipausko; me-tai ir pusę atgal gyveno Pensilvanij-oje ir buk išvažiavo į Arkansas vi-etiją. Paeina iš Suvalkų gub. Turu svarbų reikalą. Atsilaukti adresu:
Vincas Melnikas
Box 454, Middletown, Ill.

Pajieškau dviejų savo pusbrolių, Zemono ir Ciprijono Norėkų. Jie paeina iš vienosios Paliklos, Tve-ry parap., žarėnų vals., Teišų apkr., Kauno rėdybos. Girdėjau, praėta pa-vasarį atkeliavo į Sv. Valstiją. Jis pats ar kas kitas malonės duoti žinią adresu:
Adolpas Kontautas
2335 W. 9th st., Marion, Ind.

Pajieškau tetos Stepučevičienės, po antru vyru Parsėliulienės. Paeina iš Suvalkų gub., Seinų pav., Šventadrių parap., Marciukavizų kaimo. Apie 16 metų Amerikoje. Ji pati, ar kas kitas apie ją pranešdama, meldži-u atsilaukti adresu:
Jurgis Čižauskas
717 W. 21st st., Chicago, Ill.

Pajieškau savo buvusios pačios Do-micelės Blazavičaitės, kuri prasišai-no nuo manęs jau penki mėnesiai. Ji paeina iš Kauno rėdybos, Teišų pav., Plungės parap., Juodeikių kai-mo. Ji 33 metų amžiaus, vidutinio ūgio, smulkios burnos, tamsiai šiedrų akių, ticsl/mažna nosis, tarpakį mažą melyną, plaukai pilki ir slenkanti, turi aukštą dantį, smulkios esenos. Kurie žino, kur ji dabar gyvena, teikis man atnešti jos adresą, nes aš per ją jaučiuosi nuskrįstant.

S. Zyinskis
1266 N. Wood st., Chicago, Ill.

Pajieškau brolio duktes Konstan-cijos Kallitės, kaimo Gelsterikių, Karkinių gm. ir pav., Suvalkų gub. Pirmas gyveno Ansonia, Conn. Duoti žinią adresu:
Petras Kulius
1428 W. 15th st., Chicago, Ill.

Pajieškau Antano Butvydo, Kauno gub., Teišų pav., Rušinių sodis. Pirmas gyveno So. Chicagoje; 12c m. jis nusisiekė ant saligatvės kojų ir užvedė su Chicago miestu byla. Ne-užligio ta byla atels. Todėl jei kas žino, kur jis yra praneškite adresu:
J. Simonovskis
8813 Commercial ave., S. Chicago, Ill.

— Alex Katulis pajieškau savo pu-brolio Mikolo Kazulocko. Paeina iš Vilniaus gub., Trakų pav., Semeliškių vol., Žalavos kaimo; 7 metai Ameri-koje; pirmas gyveno Shenandoah, Pa., dabar neinau kur. Jis pats ar kas kitas malonės duoti žinią adresu:
Alex Katulis
298 Bedford ave., Brooklyn, N. Y.

— Alex Katulis pajieškau savo pu-brolio Mikolo Kazulocko. Paeina iš Vilniaus gub., Trakų pav., Semeliškių vol., Žalavos kaimo; 7 metai Ameri-koje; pirmas gyveno Shenandoah, Pa., dabar neinau kur. Jis pats ar kas kitas malonės duoti žinią adresu:
Alex Katulis
298 Bedford ave., Brooklyn, N. Y.

— Alex Katulis pajieškau savo pu-brolio Mikolo Kazulocko. Paeina iš Vilniaus gub., Trakų pav., Semeliškių vol., Žalavos kaimo; 7 metai Ameri-koje; pirmas gyveno Shenandoah, Pa., dabar neinau kur. Jis pats ar kas kitas malonės duoti žinią adresu:
Alex Katulis
298 Bedford ave., Brooklyn, N. Y.

— Alex Katulis pajieškau savo pu-brolio Mikolo Kazulocko. Paeina iš Vilniaus gub., Trakų pav., Semeliškių vol., Žalavos kaimo; 7 metai Ameri-koje; pirmas gyveno Shenandoah, Pa., dabar neinau kur. Jis pats ar kas kitas malonės duoti žinią adresu:
Alex Katulis
298 Bedford ave., Brooklyn, N. Y.

— Alex Katulis pajieškau savo pu-brolio Mikolo Kazulocko. Paeina iš Vilniaus gub., Trakų pav., Semeliškių vol., Žalavos kaimo; 7 metai Ameri-koje; pirmas gyveno Shenandoah, Pa., dabar neina

Telpa čia sekanti apskaita: 1. su-
takia, 2. Viena, 3. Motiejus Balis,
4. Laisvės šventė, 5. Juras, 6. Redak-
cinė mokykla mokytis doro. Chicago,
Ill. 1923, 23. 100

No. 200 Akis už akį, dantis už dan-
tį. Juokio vienas akte. Perdirbtas iš
vokietiško. Chicago, Ill. 1907, pusl. 29.
Kaina. 100

No. 210 Dėdė atvažiuo. Komedijs
vienam akte. Pagal lenkišką sutai-
sę B. B. a. ir M. P. a. Chicago, Ill.
pusl. 62. 200

No. 225 Geriausis vėliaus, negu nie-
kas. Komedijs vienam akte. Pagal
lenkišką sutaisę K. B. a. ir M. P. a.
Chicago, Ill. 1902, pusl. 48. 150

No. 257 Kun. Gramulos raštinėlyje.
Komedijs vienam akte. Parasė
kun. Fr. Hodor. Gražiai parasyta ko-
medijs, tinkanti perstatymui. Chica-
go, Ill. 1906, pusl. 14. 150

No. 262 Mindaugis. Lietuvos kara-
lius, istoriskais paveikslais 5-o akto-
se. Lenkiškai parasyta Julius Slova-
kis. Lietuviškai vertė V. Kapeas (Dr.
V. Kudraka). Chicago, Ill. 1900, pus-
lapį 86. 250

No. 286 Pirmis žingsniai. Drama ko-
mėsone viename akte. Parasė Br. Varg-
ša. Drama parasyta iš revoliucijos
judėjimo Lietuvoje. Chicago, Ill. 1909,
pusl. 50. 200

No. 295 Pietro Caruso. Vieno vėli-
mo drama. Parasė R. Bracco. Vertė
K. Puida. Veiksmo vieta - Neapolio.
Šių laikų atsitiktimas. Chicago, Ill.
1908, pusl. 32. 100

No. 302 Šiaurės Karštygiai. Keturių
veiksmų tragedija. Parasė H. Ibsen.
Iš rusų, lenkų ir vokiečių vertimų ve-
rė K. Puida. Veiksmas atsitūva Nor-
vegijos šiaurėje karaliaus Erikso Kru-
visio Kirvio laikuose. Chicago, Ill.
1908, pusl. 77. 250

No. 331 Žilė galvon - veisimas vo-
degon. Komedijs vienam akte. Pa-
gal lenkišką sutaisę M. P. a. Chi-
cago, Ill. 1902, pusl. 31. 100

No. 381 Gyvybė (kantatas) ir kitos
trumpos poemos. Parasė Jonas Vis-
koka. Telpa čia eilės: Gyvybė, iš-
tvirkėlis, Vylis, 3 sonetai, Proverbiai
ir Jautiniai. Chicago, Ill. 1907, pus-
lapį 41. 150

No. 397 Keplos kancios. Eilės. Pa-
rasė Lėpukas. Chicago, Ill. 1909, pus-
lapį 28. 100

No. 436 Revoliucijos dainos. Suras-
kios iš visur 24 dainos naujos ga-
dynės iš revoliucijos atbaltų. Chica-
go, Ill. 1908, pusl. 30. 150

No. 442 Svcjus arba valzdas elek-
mo augtybės. Tugedija-poema. Pra-
kios aktoose. Parasė Jonas Viskoka.
Yra fantastiškas piešinys, pa-
raštas sceniškose formoje. Chicago, Ill.
1907, pusl. 135. 400

No. 471 Akvil apsielėkimali sviete,
kurios žmonės nuolat žiuri, bet jų
gerai nesupranta. Su 7 paveikslais.
Labai naudinga knygelė tiems kurie
nori sužinoti, ko jie darosi žaibai,
gricimiai, lietas ir sniegas. Kas yra
debesiai, ant ko jie laikosi ir tt. Chi-
cago, Ill. 1894, pusl. 73. 250

No. 472 Apsireikimai atmosferoje
arba meteorologija. Pagal profesorių
Vojekovą sutaisę Sernas. Aprašo, iš
ko susivertia oro žaibai ir grūstai, tai
nuo ko atsiranda ant dangaus įva-
rios vėjos ir šešėliai, ir daugybė
kitų įvairiausių oro apsielėkimų. Pla-
čiai ir labai suprantamai paaiškina,
kaip galima sužinoti oro permainas ir
daug kitų įdomių dalykų. Kiekvie-
nas aprašymas, aiškiai ir supran-
tami, parodomas ant paveiklų. Nori-
tiems arčiau susipažinti su oro ypa-
tybėmis, verta perskaityti. Chicago,
Ill. 1907, pusl. 255. 750

No. 473 Aple žemę ir kitus svietus,
jų buvį ir pabėgimą. Pagal Heilpern-
Folb ir kitus sutaisę Sernas. Aprašo,
kas yra žemė, iš ko ji susideda, ant
ko laikosi ir kaip sukasi. Kas yra va-
lė, žvaigždės, mėnulis, planetos, ko-
metos ir kitos retai matomos žvaigž-
dės. Su 36 astronomiškų paveiklų.
Yra tai vieningas knyga, iš kurios
žmogus tikrai gali apsisiviesti. Chica-
go, Ill. 1896, pusl. 255. 750

No. 546 Nematomai priešai ir drau-
gai žmonių. Pagal Biterį sutaisę Ser-
nas. Aprašymas smulkiuosi baktė-
jų, glaudinčių visokias ligas pas žmo-
nes, jų sėkimas, vystymai ir tt. Su
paveikslais. Chicago, Ill. 1906,
pusl. 113. 300

No. 548 Oras, Vanduo, Šviesa ir Si-
lurja. Lekcija Prof. Blochmano'o. Su-
taisę Sernas. Vienas suprantamas ap-
rašymas, apibūtinantis ir fizik-
proceso, aiškiai ir suprantami kurio
yra daugelis tam tikrų paveiklų.
Chicago, Ill. 1907, pusl. 138. 400

No. 566 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 567 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 568 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 569 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 570 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 571 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 572 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 573 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 574 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 575 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 576 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

No. 577 Senų gadyčių lankys gyvi
sutrėmimai. Pagal Hutchinsono sutaisę
Sernas. Su paveikslais. Aprašo se-
niausių gadyčių įvairius sutrėmimus,
gyvenulius ant žemės dar prieš atsi-
guldymus lietuviškai. Prie kiekvieno
radimą žmogaus. Standien ty sutri-
rimų kuno žmogės, kasdmi gilius
sūlinius, kanalus, arba indams iš žo-
mės anglis, randa giliai palaidotus žo-
mės. Tų sutrėmimų atrado žieles,
nesugadintus kuno, uždotos kelioli-
kos stekmų storio žemės eile. Jie
yra standien laktatyvi įvairiosios mū-
žuose, iš kurių žmonės mokinais su-
rasti, kaip nema yra mūsų žemė. Mo-
slinčiai, pagal storumą ir senumą žo-
mės sūloisnių, kuriuose ty sutrėmimų
kuno randa, gali spėti, kaip sena
yra mūsų žemė ir kaip senai žmogus
ant jos atsidūrė. Chicago, Ill. 1900,
pusl. 370. \$1.00

Geriausis Rankvedžiai ir Vadovėliai Lietuviškos Mokykloms gaunami "Lietuvos" Knygyne.

723 TRUMPAS ŽEMĖS APRASY-
MAS. Pirmieji geografinio uždaviniai
su apskaičiavimais ir kitais pasaki-
tymais. Vertė iš rusų kalbos S. Me-
čius. Vilnius 1906, pusl. 112. 35c.

724 TRUPA LIETUVOS ISTORI-
JA. Antras patalystas išleidimas.
Vilnius 1908, pusl. 79. 20c.

720 TRUPA GEOGRAFIJA arba
žemės aprašymas (su paveikslais ir
semaplėmis). Sutaisė Neris. Čia
trumpai, bet suprantamai aprašytos
visos penkos sveltos dalys, su 7 pa-
veikslais mapų, žmonių, gyvulių ir
medžių. Tinkamiausia geografinis va-
kams pradinė mokykla. Chicago,
Ill. 1898, pusl. 94. 25c.

1624 A-B-C RASYMO IR SKAITY-
MO PRADŽIŲ MOKSLIS. Sutaisė mo-
kytojas Juoz. Damijonaitis. Kietas
apdaras. Varšavoje 1906, pusl.
104. 30c.

1626 ARITMETIKOS UŽDAVINIŲ
ir pavyzdžių rinkinys pradedamoms
mokykloms ir žmonėms, norintiems
išmokti geras skaičiavimus. Pirmo-
joji dalis. Surinko P. Bendorius ir
P. Daugirda. Antras patalystas išlei-
dimas. Kietu aptais. Vilnius 1909,
pusl. 104. 30c.

1630 DOVANĖLĖ. Skaitymo ir ra-
šymo mokykla. Elementorius ir pir-
mąsias. Sutaisė Kašveras Va-
nagėlis. Su daugeliu paveikslų.
Kietu aptais. Vilnius 1909, pusl.
188. 50c.

1634 LIETUVIŲ PASAKOS. Vaikų
rinkinys. Čia telpa 38 pasakos va-
kams, gražios ir pastumiamos vaikų
protui. Vilnius 1905, puslapių
72. 15c.

1637 NAUJA ELEMENTORIUS.
Vaikams dovanėlė. Parasė A. B. B.
Trecias išleidimas. Lengviausiai ir
pranciskiausiai iš jo mokyti. Tiltėje
1907, pusl. 48. 15c.

1641 PIRMIEJI SKAITYMAI visu-
am vaikams pavesti. Sutaisė A. Ada-
ta. Su daug gražių pasakelių, dai-
nių ir paveikslų; telpi yra ir
rasmosios literatos norintiems pramok-
ti skaityti raštą. Rygoje 1906, pusl.
52. 15c.

1644 RINKINELIS VAIKAMS. Pa-
sakiškos, apsakymėliai, dainelės; žai-
siai, mįsliai ir tt. Vilnius 1904, pusl.
102. 10c.

1645 SKAITYMO KNYGA mažiems
ir dideliems. Sutaisė J. Gabrys. Jo-
je telpa įvairintieji raštai mūsų raštin-
ninkų su jų biografinėmis ir paveik-
lomis. Tai yra didelė chrestomatija,
sustatyta sulgy Vakarų Europos mo-
kyklų pavyzdžių. Tiltėje 1908, pusl.
308. \$1.00.

1647 VAIKŲ SKAITYMAI su
Lietuvos žemėlapiu. "Kas skaito, ra-
šo, duos nepasiro". Vilnius 1905,
pusl. 259. 40c.

1648 VAIKŲ ŽVAIGŽDUTĖ. Kny-
gelė I ir II mokyklų skyriui ir va-
kams pramokusiems skaityti. Pasi-
l. 35c.

1649 TRUPA LIETUVIŲ KAL-
BOS GRAMATIKA. Pradinės mo-
kykloms vadovėlis. Sutaisė mo-
kytojas Juozapas Damijonaitis. Kainė
1909, pusl. 89. 35c.

1650 ŽODYNAS LIETUVIŠKAI-
ANGLISKOS KALBOS. (Dalis I.). Su-
taisė A. Lalis. Čia ras visus lietu-
viškus žodžius išgudytus angliskai.
Kainos žodis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Kietu aptais. Chicago,
Ill. 1902, pusl. 382. \$2.00.

1651 ŽODYNAS LIETUVIŠKAI-
ANGLISKOS KALBOS. (Dalis II.). Su-
taisė A. Lalis. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9 colius. Čia ras visus angli-
škus žodžius išgudytus lietuviškai.
Prie kiekvieno angliskio žodžio kabi-
nė yra pridėta tarmė, kaip žodžius
angliškai tarti, telpi kiekvienas žo-
dis paženklinas kursyvo-
mės prie kokių gramatikos skyriaus
jis priguli. Knygos formatais
6x9